

Programación de Linguaxe Musical

**Conservatorio Profesional
de Música de Lalín**

Índice

1. Introducción	4
1.1 Marco Legal.....	4
1.2 Características do centro	5
1.3 Características do alumnado	6
2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais	8
2.1 Grao elemental	8
2.2 Grao Profesional.....	9
3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais	10
4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Piano ...	11
4.1 Grao elemental da materia de Linguaxe Musical	11
4.2 Grao profesional da materia de Linguaxe Musical	11
5. Metodoloxía.....	12
5.1 Principios metodolóxicos	12
5.2 Métodos didácticos	13
6. Atención á diversidade	14
7. Temas transversais	16
7.1 Educación en valores	16
7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's) ...	17
8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas.....	18
9. Secuenciación por cursos	21
9.1 Curso: 1º de grao elemental	21
9.1.1 Obxectivos	21
9.1.2 Contidos	22
9.1.3 Avaliación.....	24
9.1.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	29
9.1.5 Medidas de recuperación.....	29
9.1.6 Recursos didácticos	31
9.2 Curso: 2º de grao elemental	32
9.2.1 Obxectivos	32
9.2.2 Contidos	32
9.2.3 Avaliación.....	36
9.2.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	41
9.2.5 Medidas de recuperación.....	41
9.2.6 Recursos didácticos	43
9.3 Curso: 3º de grao elemental	44
9.3.1 Obxectivos	44

9.3.2	Contidos	45
9.3.3	Avaliación.....	48
9.3.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	52
9.3.5	Medidas de recuperación.....	53
9.3.6	Recursos didácticos	54
9.4	Curso: 4º de grao elemental	55
9.4.1	Obxectivos	55
9.4.2	Contidos	56
9.4.3	Avaliación.....	60
9.4.4	Medidas de recuperación.....	64
9.4.5	Recursos didácticos	66
9.5	Curso: 1º de grao profesional	67
9.5.1	Obxectivos	67
9.5.2	Contidos	67
9.5.3	Avaliación.....	71
9.5.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	75
9.5.5	Medidas de recuperación.....	75
9.5.6	Recursos didácticos	77
9.6	Curso: 2º de grao profesional	78
9.6.1	Obxectivos	78
9.6.2	Contidos	79
9.6.3	Avaliación.....	82
9.6.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	86
9.6.5	Medidas de recuperación.....	86
9.6.6	Recursos didácticos	88
10.	Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica	89
11.	Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento.....	90
12.	ANEXOS.....	91
12.1	Probas de acceso 1º de grao profesional	91
12.2	Probas de acceso a outros cursos.....	91

1. Introducción

A presente Programación Didáctica de Linguaxe Musical está baseada na secuenciación dos obxectivos, contidos e criterios de avaliación ao longo dos catro cursos do grao elemental e dos dous de que consta o grao profesional, e foi realizada polo profesorado do departamento de Linguaxe Musical de acordo co currículo oficial vixente para a materia e co proxecto educativo do centro, como así establecen os artigos 5º e 10º do capítulo II dos Decretos 198/2007 e 203/2007, do 27 de setembro, respectivamente.

Este documento inclúe, ademais dos obxectivos e contidos, a metodoloxía que se vai a seguir (indicando materiais e recursos didácticos que se empregarán), a avaliación e os seus tipos, procedementos e ferramentas (tanto da aprendizaxe coma da ensinanza e da propia programación), a atención á diversidade, e outras informacións que consideramos de interese e necesidade para levar a cabo o proceso de ensinanza-aprendizaxe.

Entendemos esta programación didáctica como un instrumento flexible, que permite adaptarse ás circunstancias concretas do alumnado en cada momento do seu proceso de aprendizaxe, pero ao mesmo tempo, tamén como marco de referencia que lle dá forma á nosa ensinanza garantizando que aqueles alumnos e alumnas dun mesmo nivel, e incluso con diferente profesorado, poidan acceder a unha ensinanza que favoreza a consecución dunhas competencias mínimas equiparables.

1.1 Marco Legal

Para a elaboración desta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes documentos legais, clasificados atendendo á súa data de publicación, de menor a maior antigüidade:

- **ORDE do 29 de setembro de 2015** pola que se convocan os premios extraordinarios nas ensanzas artísticas profesionais nas modalidades de música, danza e de artes plásticas e deseño na Comunidade Autónoma de Galicia, correspondentes ao curso 2014/15. DOG do 6 de outubro de 2015.
- **DECRETO 229/2011**, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG 21 de decembro de 2011.
- **CIRCULAR 15/2011** da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos conservatorios elementais e profesionais de música e danza.
- **ORDE do 4 de agosto de 2011** pola que se desenvolve o Decreto 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento

Orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 18 de agosto de 2011.

- **DECRETO 223/2010**, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 19 de xaneiro de 2011.
- **ORDE do 28 de xullo de 2008**, pola que se regulan as probas de acceso ás ensinanzas profesionais de música dispostas no Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 18 de agosto de 2008.
- **CIRCULAR 21/2008** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se regula a avaliación e cualificación dos alumnos e das alumnas que cursan as ensinanzas elementais de música e danza dispostas nos decretos 196/2007, do 20 de setembro e 198/2007, do 27 de setembro, polos que se establece a ordenación das ensinanzas de grao elemental de danza e de música, respectivamente.
- **ORDE do 8 de febreiro de 2008**, pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música que se establecen na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG do 26 de febreiro de 2008.
- **DECRETO 198/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música. DOG do 25 de outubro de 2007.
- **DECRETO 203/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 31 de outubro de 2007.
- **CIRCULAR 9/2007** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se ditan instrucións sobre o desenvolvemento das ensinanzas elementais e profesionais de música establecidas na Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación.

1.2 Características do centro

O Conservatorio Profesional de Música de Lalín é un centro público dependente do Padroado Cultural do Concello de Lalín.

Sito na rúa do Parque s/n, entre varias zonas verdes e varios centros educativos e instalación deportivas.

Cabe sinalar a fonda relación do centro coas agrupacións locais, sobre todo coa Banda de Lalín e coa Coral Polifónica de Lalín, existindo sinerxias entre as institucións que favorecen a ambas.

A maiores da actividade docente da ensinanza de música, no Centro realízanse diferentes actividades extraescolares e complementarias co obxectivo de completar a formación do alumnado: concertos, conferencias e cursos de especialización, e outros.

A ensinanza que se imparte no Conservatorio Profesional de Música de Lalín é a de música, regulada pola Lei 2/2006, do 3 de maio, de Educación e polo Real Decreto 1577/2006, do 22 de decembro polo que se fixan os aspectos básicos das ensinanzas profesionais de música, sendo na Comunidade Autónoma de Galicia os decretos polos que se regula o grao elemental e profesional o 198/2007, do 27 de setembro, e 203/2007, do 27 de setembro.

1.3 Características do alumnado

O centro conta cunha media de 170 alumnos e alumnas, variando a súa procedencia segundo a idade e o curso que realizan. Así, a maioría do concello, inda que, sobre todo a partir do Grao Profesional, topamos tamén alumnos de outras localidades coma Silleda, Bandeira, Chantada ou Forcarei.

As expectativas de futuro do alumnado varían segundo o grao no que se atopan: os/as alumnos/as de grao elemental teñen como principal obxectivo obter unha formación que lles permita gozar da música e poder continuar os seus estudos. O alumnado do grao profesional manifesta as súas preferencias por dedicarse á docencia e á práctica instrumental (orquestra, banda, coro, cámara, solista, etc.), e, se cadra, continuar os seus estudos nun Conservatorio Superior de Música.

O clima existente entre o alumnado e o profesorado do centro é óptimo, sendo este un dos valores máis apreciados por ambas partes.

Como conclusión, extraemos que ao ser este un centro de ensinanzas artísticas o grao de satisfacción do alumnado co centro é alto, por non ser obrigatorio os devanditos estudos.

2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais

2.1 Grao elemental

O artigo 2º do capítulo I do Decreto 198/2007, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música, indica que a finalidade deste grao é promover a autonomía do alumnado para que a súa capacidade de expresión musical adquiera a calidade artística necesaria que permita acceder ao grao profesional.

Esta finalidade acadaríase coa consecución dos obxectivos ou capacidades ao longo dos catro cursos dos que consta o grao elemental e que o artigo 3º do capítulo I do mesmo Decreto enumera:

- a) Apreciar a importancia da música como linguaxe artística e medio de expresión cultural dos pobos e das persoas.
- b) Expresarse con sensibilidade musical e estética para interpretar a música de diferentes épocas e estilos, gozar con ela e enriquecer as propias posibilidades de comunicación e de realización persoal.
- c) Coñecer e valorar a importancia da respiración e do dominio do propio corpo no desenvolvemento da técnica instrumental, da calidade do son e da interpretación.
- d) Relacionar os coñecementos musicais coas características da escritura e da literatura do instrumento da especialidade, coa finalidade de adquirir as bases que permitan desenvolver a interpretación artística.
- e) Interpretar en público, coa necesaria seguridade en si mesmo, para vivir a música como medio de comunicación.
- f) Interpretar música en grupo habituándose a escoitar outras voces ou instrumentos, e adaptarse harmónicamente ao conxunto.
- g) Ser consciente da importancia do traballo individual e adquirir a capacidade de escoitarse e ser crítico consigo mesmo.
- h) Valorar o silencio como elemento indispensable para o desenvolvemento da concentración, a audición interna e o pensamento musical.
- i) Ser consciente da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- j) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

2.2 Grao Profesional

O Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música, indica no artigo 2º que a súa finalidade é proporcionarlle ao alumnado unha formación artística de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais da música, ordenándose en catro funcións básicas: formativa, orientadora, profesionalizadora e preparatoria para estudos posteriores.

Esta finalidade acádase ao longo dos seis cursos dos que consta este grao coa consecución dos seguintes obxectivos que aparecen enumerados no artigo 3º do mesmo Decreto:

- a) Habituar a escoitar música e establecer un concepto estético que permita fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos.
- b) Desenvolver a sensibilidade artística e o criterio estético como fonte de formación e enriquecemento persoal.
- c) Analizar e valorar a calidade da música.
- d) Coñecer os valores da música e optar polos aspectos xurdidos dela máis axeitados para o desenvolvemento persoal.
- e) Participar en actividades de animación musical e cultural que permitan vivir a experiencia de transmitir o gozo da música.
- f) Coñecer e empregar con precisión o vocabulario específico relativo aos conceptos científicos da música.
- g) Coñecer e valorar o patrimonio musical como parte integrante do patrimonio histórico e cultural.
- h) Tomar conciencia da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- i) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais

A diferenza do Decreto 198/2007, que establece a ordenación do currículo das ensinanzas elementais, no Decreto 203/2007 de ordenación das ensinanzas profesionais recóllense no artigo 6º os obxectivos específicos destas, que serán desenvolvidos de xeito máis concreto no currículo de cada materia e que citaremos nos seguintes apartados deste mesmo punto.

Estes obxectivos específicos ou capacidades que deben ser adquiridos polo alumnado do grao profesional das ensinanzas de música son:

- a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.
- b) Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as funcións e as transformacións nos contextos históricos.
- c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del ou para actuar como responsable do conxunto.
- e) Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.
- f) Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.
- g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compoñen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.
- h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas exixencias das obras.
- i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.
- j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.
- k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, afondando no coñecemento dos estilos e das épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.

l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Linguaxe Musical

4.1 Grao elemental da materia de Linguaxe Musical

No Anexo II do Decreto 198/2007, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música, establécense os obxectivos, contidos e criterios de avaliación sobre os que se basa a presente programación.

4.2 Grao profesional da materia de Linguaxe Musical

En canto aos elementos curriculares do grao profesional que serviron de base para a elaboración desta programación, estes pódense consultar no Anexo II do Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música

5. Metodoloxía

Na aprendizaxe da música é preciso un continuo entre as vivencias musicais naturais (expresión musical natural) e a presentación constante de novos contidos. A metodoloxía debe ser natural, integral e globalizadora, engarzando de xeito natural coas actividades cotiáns do neno tódolos aspectos da educación musical.

Para dar reposta a todo o anterior, e de xeito xeral, as estratexias metodolóxicas adaptaranse ás características do alumnado e aos factores contextuais da clase, como son o número de alumnos no grupo, o tempo dispoñible e os espazos e recursos cos que se conte.

5.1 Principios metodolóxicos

Os principios que rixen a elaboración desta programación didáctica dotándoa de coherencia e sentido son:

- **Actividade:** Partindo da base de que as cousas se aprenden facéndolas, base da aprendizaxe significativa e constructivista, lóxico nas ensinanzas musicais, o que se traduce en primar os contidos procedimentais sobre os conceptuais.
- **A unidade de teoría e práctica:** É preciso que os contidos conceptuais sexan ilustrados mediante a práctica, de forma que o alumno necesite aplicar os coñecementos transmitidos polo profesor, xa sexa a través da investigación persoal, ou mediante o traballo grupal..
- **Creatividade:** Ao tratarse dunha ensinanza artística, toda actividade que realicemos tratará de estimular o pensamento e a imaxinación, buscando conseguir que os nosos alumnos non repitan soamente o que decimos e pedimos, de forma que o alumno se introduza mediante a práctica na improvisación, a través da elaboración de melodías e/ou pequenas composicións.
- **Individualización:** A atención personalizada, dado o papel activo outorgado a cada membro do grupo.
- **Flexibilidade e diversidade de estratexias didácticas:** Co fin de conseguir os obxectivos propostos poderemos realizar as adecuacións que fosen precisas na temporalización dos contidos.
- **Convivencia:** Nos casos en que as actividades da nosa ensinanza requiran de traballo en equipo fomentárase en todo momento un clima de cordialidade e respecto entre o alumnado.
- **Significación:** Esta será unha das vías de motivación que empregaremos, presentando o que se aprende como algo que será útil noutras situacións, que terá aplicación reais.

- **Interdisciplinariedade:** Buscaremos relacionar os contidos da nosa materia cos das outras materias do currículo que cursa o noso alumnado para dotalos dunha maior significación

5.2 Métodos didácticos

Á hora de decidir os métodos didácticos para esta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes enfoques:

- **Modelo constructivista:** Tomando como idea principal que o coñecemento é unha construción persoal na que o/a alumno/a elabora significados propios a partir duns coñecementos previos, a través dunha actividade intelectual e práctica.
- **Aprendizaxe significativa:** Este modelo de aprendizaxe está moi relacionado co constructivista, xa que a adquisición de coñecemento polo alumno realízase construíndo sobre os seus propios esquemas, sumando información sobre a que xa ten, que lle será útil para aplicar noutras situacións.

Para que esto se produza, debemos ter en conta ao longo de toda actividade:

- a) Que o alumnado teña unha boa actitude, algo que se consegue facéndolle ver que o que están a facer ten sentido, é dicir ten unha razón, unha finalidade, así como fomentando o bo clima de clase, a autoconfianza, etc.
- b) Que o que se ensine presente unha estrutura lóxica dentro da materia, enfocando o traballo de forma globalizadora.
- c) Que as novas aprendizaxes se relacionen cos coñecementos previos, é dicir, os contidos deben ter significatividade psicolóxica.
- d) Que sexan conscientes da importancia do estudo individual, fomentando o interese e o respecto polo hábito de estudo e ensinándolles a maneira de que ese tempo sexa eficiente.

6. Atención á diversidade

A diversidade constitúe un valor que enriquece e diversifica a realidade, existindo no plano educativo unha maior atención por parte do profesorado.

É un feito que os alumnos que acceden a un conservatorio presentan diferenzas individuais e non todos os alumnos aprenden ao mesmo ritmo nin teñen as mesmas capacidades, polo que será labor do profesorado adecuar a práctica docente ás necesidades e características do alumnado.

Durante o proceso educativo hai alumnos que presentan necesidades educativas especiais por ser alumnos con dificultades de aprendizaxe, alumnos de altas capacidades, alumnos de incorporación tardía ou procedentes do estran-

xeiro ou alumnos cunhas determinadas condicións persoais ou de historia escolar.

Para dar resposta á diversidade, desde a clase de piano teremos en conta as seguintes pautas:

- Traballar con materiais abertos e flexibles, que plantexen diversas estratexias para o logro dos coñecementos.
- Ter en conta as diferenzas individuais e de grupo que se detectan na avaliación inicial: os intereses dos nenos, o contacto que tiveron coas actividades, as destrezas adquiridas, etc.
- Buscar orientación externa, de ser necesario, co propio centro como mediador.
- ☐ Respetar o ritmo de aprendizaxe de cada alumno.
- ☐ Diversificar as actividades para lograr os obxectivos.
- Plantexar actividades de diferente dificultade e integrar aos alumnos na máis apropiada ao seu nivel.
- Fomentar a pedagogía do éxito, é dicir, valorar os pequenos logros de cada un e considerar positivamente o seu proceso de aprendizaxe.
- ☐ Potenciar o traballo das actitudes para lograr o respecto de todos

A nosa programación didáctica intentará establecer os instrumentos necesarios, en consonancia cos outros documentos do centro, para lograr unha educación musical comprensiva e de calidade.

Algunhas medidas de atención á diversidade que podemos xestionar desde o Departamento de Linguaxe musical son:

- Adecuación da organización e xestión da aula ás características do alumnado.

- Adaptación dos tempos e instrumentos ou procedementos de avaliación.
- Reforzo educativo e clases de apoio do profesorado con dispoñibilidade horaria.

Dentro da diversidade podemos distinguir entre:

1. Necesidades permanentes: son aquelas que derivan dunha condición física ou psíquica para toda a vida (invidentes, asmáticos, disléxicos, síndrome de Williams, autismo, TDAH, etc...). En relación a estes alumnos hai que ter en conta que, para acceder ás ensinanzas de Réxime Especial, veñen de superar unha proba de aptitude (ou de nivel, segundo o curso ó que accederan).
2. Necesidades temporais: son aquelas que só afectan ó alumno durante un determinado período de tempo pero que á hora de avaliar poden impedir que cumpra cos obxectivos da materia nun ou varios aspectos. Poden xurdir en calquera momento do curso.

No momento en que se detecten alumnos con algunha destas necesidades poremos en marcha o seguinte protocolo de actuación:

1. Poñelo en coñecemento do titor do alumno e do equipo directivo.
2. Contactar coa familia do alumno para obter información e a documentación necesaria (diagnóstico, medicación, rehabilitación, etc...)
3. Facer constar no seguimento mensual da programación as necesidades detectadas e medidas adoptadas nos casos debidamente documentados (redistribución da aula, adaptación de materiais, clases de reforzo, etc...)

7. Temas transversais

A nosa materia tamén trata esta serie de elementos transversais que son abordados desde cada unha das diferentes asignaturas que comprenden o currículo das ensinanzas de réxime especial de música, e que nos dan a oportunidade de reflexionar sobre a dimensión máis persoal da educación.

7.1 Educación en valores

Á hora de abordar a educación en valores seguiranse as seguintes consignas:

- A **educación ambiental** tratarémola a través do coidado pola produción excesiva de sons por parte do alumnado, a concienciación sobre contaminación acústica, e a través da importancia que se lle debe de dar ao silencio como marco de calquera actividade musical.
- En canto á **educación para a saúde**, abordarémola a través da práctica corporal, aprendendo a apreciar e valorar o propio corpo e as súas posibilidades de movemento, tendo en conta e incidindo sobre a educación postural e a adquisición dun correcto tono muscular. Ademais, a música, polos seus compoñentes afectivos, fisiolóxicos e intelectuais, tamén incide de forma positiva no equilibrio persoal e anímico das persoas.
- No referente á **educación para a igualdade de sexos**, partiremos de que a música non está relacionada co sexo do alumnado, e de que toda actividade musical en grupo partirá do principio de integración, de colaboración e de respecto mutuo entre os integrantes da clase independentemente do sexo ao que pertenzan.
- A **educación para a paz e a tolerancia** traballarase a partir de pezas doutras culturas e das relacións que se establezan coas persoas da contorna.
- A **educación para o lecer** traballarase a partir do concepto productivo do ocio, a través da asistencia a concertos, audicións, recitais e outras actividades culturais, ademais de fomentar a escoita de música e a lectura de libros relacionados co traballado en clase.
- En canto á **educación do consumidor** trataremos que o alumnado adquira unha actitude crítica ante o fenómeno musical, axudándolles a forxar un criterio á hora de decantarse por diferentes versións, e propiciando dese modo un aumento da súa capacidade de elección á hora de consumir música.
- Para rematar, a **educación moral e cívica** abordarémola ao ter presente o respecto ás normas e a necesidade da súa existencia como poden ser á hora de tocar en grupo: a entrada simultánea, o mante-

mento do plano sonoro adecuado, a actitude de escoita e respecto aos demais... Todas estas normas estarían referidas aos compañeiros, ao material da aula, ao profesor, etc.

7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)

No referido ás Tecnoloxías da Información e da Comunicación (TIC), a utilización dos medios informáticos supón un importante complemento para o traballo na aula, ampliando os recursos e procedementos. Tamén pódese pedir aos discentes a busca de información en Internet de datos sobre determinados compositores, estilos, instrumentos, ou ben críticas de prensa, música de filmes, visita a páxinas web de música clásica, etc.

8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas

O departamento didáctico, dentro das dispoñibilidades do centro, organizará diferentes actividades, co fin de complementar a aprendizaxe da materia, e mediante a participación activa de todo o alumnado.

Ditas actividades consistirán en recitais, concursos temáticos, concertos didácticos, saídas a exposicións, concertos e diferentes actividades relacionadas coa música.

8.1 Actos institucionais

Entre os actos institucionais do noso CMUS están:

Acto de apertura e presentación do curso.

Concerto de fin de curso e entrega de diplomas e cualificacións. A Banda do conservatorio é unha agrupación moi interesante para participar en dito acto de clausura pois pon encima do escenario a un número moi grande de alumnos do centro.

Ademais das actividades que se realizan no seo do propio Centro, intentarase celebrar concertos en salas ou espazos que permitan unha maior proxección e divulgación da nosa tarefa didáctica (Museo, Círculo de Recreo, etc.)

9. Secuenciación por cursos

A continuación desenvólvese a programación didáctica de Linguaxe musical dos graos elemental e profesional por cursos..

9.1 Curso: 1º de grao elemental

9.1.1 Obxectivos

- Compartir vivencias musicais cos compañeiros para iniciar a súa relación afectiva coa música.
- Adquirir os coñecementos indicados no apartado de contidos.
- Desenvolver os recursos da voz, buscando unha correcta respiración e emisión, para que a través da reprodución de exercicios melódicos o alumno chegue á comprensión dos elementos da linguaxe musical.
- Acceder aos códigos rítmicos propios do curso e especificados no apartado de contidos.
- Demostrar a coordinación motriz necesaria para a correcta interpretación do pulso regular e o acento, así como a interiorización de fórmulas rítmicas básicas do 1º curso, empregando as destrezas de asociación e disociación correspondentes.
- Coñecer os compases e a transferencia entre distintos tipos de compases (coa mesma unidade métrica) mantendo a uniformidade do pulso.
- Educar a memoria como base para a formación do oído interno, o que lle axudará a relacionar a audición coa súa representación gráfica.
- Adquirir bases sólidas para o desenvolvemento auditivo, melódico, rítmico, harmónico e formal.
- Iniciar ao alumnado no concepto de análise.
- Adquirir unhas competencias básicas no emprego das TICs aplicadas á aprendizaxe da música: xogos musicais, exercicios auditivos ou de teoría online, busca de música ou vídeos, etc...
- Desenvolver a capacidade da escritura como elemento básico da linguaxe musical.
- Propiciar o emprego dunha terminoloxía musical básica a través dos coñecementos teóricos.
- Adquirilo hábito do traballo persoal diario.

9.1.2 Contidos

Contidos de rítmica-lectura

- Percepción, identificación e interiorización do pulso.
- Percepción e identificación do acento.
- Práctica e interiorización do silencio.
- Elementos gráficos elementais: Pentagrama, liñas divisorias, dobre barra final, clave de sol e de fa en cuarta, liñas adicionais, notas (nomes), figuras (duracións, divisións do pulso): redonda, branca, negra, corchea, semicorchea, silencios: redonda, branca, negra e corchea, signos de compás.
- Figuras e fórmulas rítmicas a traballar:
Redonda e o seu silencio, branca e o seu silencio, negra e o seu silencio, dúas corcheas, catro semicorcheas, corchea e o seu silencio, negra ligada a dúas corcheas, negra con punto+ corchea, síncope de negra-branca-negra ou dúas corcheas ligadas a dúas corcheas.
- Práctica, identificación e coñecemento de feitos rítmicos característicos: síncope, anacruse de negra e de dúas corcheas, contratempo (silencio de corchea-corchea).
- Coñecemento dos signos musicais que modifican a duración (punto, ligadura e caldeirón).
- Unidades métricas: recoñecemento de compases binarios, ternarios e cuaternarios. Xestos propios de cada compás. Compases a traballar no curso: 2/4, 3/4, 4/4
- Iniciación aos cambios de compás.
- Eco rítmico e pregunta (suspensivo) - resposta (conclusivo) rítmica.
- Improvisación rítmica adecuada ao nivel con proposta previa.
- Traballo de memorización rítmica con fragmentos que irán aumentando de complexidade e lonxitude para acostumar ós alumnos paulatinamente e dentro do nivel de contidos do curso.
- Aplicación e práctica de textos a ritmos adecuados ao nivel e viceversa (ritmos aplicados a textos).
- Práctica de lectura a 1º vista.
- Práctica da lectura de notas en clave de sol e iniciación a fa en cuarta
- Práctica de lectura intervállica (relativa).
- Lectura vertical en clave de sol.
- Indicacións de tempo e agónica: lento, andante, allegro.

- Iniciación ós elementos expresivos: coma de respiración, ligaduras, punto, matices: pp, p, mf, f, ff

Psicomotricidade:

- Percusión con ambas mans, unha dela realizando o pulso e a outra distintos ritmos.
- Acompañamento dunha canción con percusión (corporal ou non), mentres se canta a melodía con ou sen letra.

Contidos melódicos:

- Coñecemento da voz e o seu funcionamento: respiración, emisión, articulación, relaxación, etc.
- Sensibilización e práctica auditiva e vocal dos movementos melódicos tonais.
- Traballo dos semitóns da escala de Do Maior: MI-FA, SI-DO.
- Escala de Do Maior. Iniciación, por contraste, ó modo menor
- Interpretación entoada de obras adecuadas ao nivel, con ou sen texto, con ou sen acompañamento.
- Sensibilización, identificación, coñecemento e interpretación dos termos e dos signos que afectan á expresión.
- Traballo dos elementos necesarios para a entoación a 1ª vista: escalas, arpejos, exercicios de entoación ou cancións.
- Entoación de acordes enlazados de tónica e dominante.
- Improvisación vocal axeitada ao nivel, con proposta previa.
- Traballo de memorización melódica con fragmentos que irán aumentando de complexidade e lonxitude para acostumar ós alumnos paulatinamente e dentro do nivel de contidos do curso.
- Reprodución memorizada vocal ou escrita de fragmentos melódicos ou cancións.

Contidos auditivos:

- Sensibilización maior-menor.
- Compases simples binarios, ternarios e cuaternarios.
- Movementos interválicos (introdución os intervalos): ascendente-descendente, conxunto-disxunto, melódico-harmónico.
- Tensión-repouso (iniciación ós conceptos de cadencia conclusiva e suspensiva e ós acordes de tónica e dominante).
- Ordenamentos musicais tipo: pregunta-resposta, repetición, imitación, variación e contraste.

- Fórmulas rítmicas (consultar apartado de ritmo).
- Reprodución de ditados rítmicos, melódicos e rítmico-melódicos a unha voz cos contidos traballados no curso.
- Identificación de erros ou diferenzas entre dous fragmentos escoitados e entre un fragmento escrito e outro escoitado.

Contidos teóricos e analíticos:

- O pulso e o acento. Compases: 2/4, 3/4, 4/4
- Elementos gráficos elementais: Pentagrama, liñas divisorias, dobre barra final, clave de sol e de fa en 4ª, liñas adicionais, notas (nomes), figuras (duracións, divisións do pulso): redonda, branca, negra, corchea, semicorchea, silencios: redonda, branca, negra e corchea, cadro de valores (equivalencias entre as diferentes figuras musicais). signos de compás, escritura das figuras (cabeza, plica, corchete). A dobre barra de repetición.
- Anacruse de negra ou dúas corcheas.
- A frase musical: pregunta-resposta (tensión-repouso), a frase cadrada, ordenacións formais sobre obras adaptadas ao nivel: repetición, imitación, variación, contraste. Coma de respiración ou fraseo.
- Signos que modifican a duración: ligadura, punto, caldeirón.
- Indicacións de tempo, agónica e dinámica. Signos e termos de expresión. staccato ou picado, dinámica, matices (pp, p, mf, f, ff), matiz (cambios graduais). Tempo ou movemento (lento, andante, allegro). O metrónomo.
- Escala musical (oitava, escala de Do, graos da escala, tónica-dominante). Ton e semitón. Semitóns: mi-fa, si-do,
- Intervalos iniciación (clasificación: ascendentes-descendentes, conxuntos-disxuntos, melódicos-harmónicos, simples-compostos), unísono, 8ª alta e baixa, acorde.

Improvisación-creación

- Utilización improvisada dos elementos da linguaxe con ou sen proposta previa.
- Creación de exercicios propios cos elementos traballados.

9.1.3 Avaliación

A avaliación cumpre fundamentalmente unha función formativa, ó ofrecer ó profesorado uns indicadores da evolución dos sucesivos niveis de aprendizaxe do seu alumnado, coa conseguinte posibilidade de aplicar mecanismos correctores ás insuficiencias advertidas. Por outra parte estes indicadores constitúen

unha fonte de información sobre o mesmo proceso de ensino. Deste xeito, os criterios de avaliación son un referente fundamental de todo o proceso interactivo de ensino e aprendizaxe.

A avaliación da aprendizaxe do alumnado será continua e integradora, aínda que diferenciada segundo as materias do currículo. O profesorado avaliará tanto o proceso da aprendizaxe do alumnado como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son:

- **Obxectividade**, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística
- **Transparencia**, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica
- **Accesibilidade**, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ó longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

9.1.3.1 Criterios de avaliación

Os criterios de avaliación establecen o tipo e o grao de aprendizaxe que se espera dos alumnos nun momento determinado respecto das capacidades sinaladas nos obxectivos xerais e específicos, neste caso, os propios da linguaxe musical.

O nivel de cumprimento destes obxectivos, en relación cos criterios de avaliación fixados, non debe ser medido de forma mecánica, se non con flexibilidade, tendo en conta a situación do alumnado (curso formativo no que se encontra, así como as súas propias características e posibilidades).

Xerais

- Amosar a capacidade de aprendizaxe progresiva individual nos estudos e os métodos de traballo, verificando así que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo os métodos de traballo e as indicacións do profesorado, desenvolvendo así unha autonomía que lle permita unha certa valoración do rendemento.

Rítmica-lectura

- Imitar estruturas rítmicas breves coa percusión extraídas dos contidos do curso para comprobar o grao de memoria e a capacidade de reproducir con fidelidade a mensaxe recibida tanto nos seus aspectos sonoros como na súa realización motriz.

- Executar a través da percusión corporal ou instrumental, estruturas rítmicas dunha obra ou fragmento coas dificultades especificadas no apartado dos contidos, e con melodía asociada ou non no que se valorarán as capacidades de: repetición, memoria rítmica e corrección no encadeamento de fórmulas rítmicas con precisión e dentro dun tempo establecido.
- Ler correctamente fragmentos breves melódico-rítmicos nos que se inclúan os contidos de ritmo, lectura, métrica e expresión propios do curso para comprobar o nivel de asimilación destes contidos por parte do alumnado.
- Interpretar cambios sinxelos de compás coa equivalencia de pulso igual a pulso dentro dos compases traballados no curso.
- Improvisar breves frases rítmicas a partir dunha proposta previa na que se utilizarán os elementos rítmicos e métricos traballados no curso o que permitirá comprobar a asimilación destes conceptos por parte do alumnado, facendo uso libre dos elementos propostos.

Entoación

- Imitar estruturas melódicas breves coa voz extraídas dos contidos do curso para comprobar o grao de memoria e a capacidade de reproducir con fidelidade a mensaxe recibida.
- Entoar unha melodía ou canción tonal con acompañamento pianístico ou sen el, para comprobar a capacidade do alumnado para aplicar as súas técnicas de entoación, grao de interiorización dos sons e xusteza de afinación a un fragmento tonal aplicando indicacións expresivas presentes na partitura. De ser con acompañamento, este non reproducirá a melodía cunha harmonía sinxela e facilitadora tanto melódica como ritmicamente.
- Reproducir coa voz modelos melódicos sinxelos ou cancións (memorizados previamente e co inicio previo dado), escalas ou acordes a partir de diferentes alturas, no que se xulgará a capacidade do alumnado de conservar a intervállica dun fragmento, dentro dun nivel adecuado ó curso.
- Improvisar melodías tonais breves a partir dunha proposta previa na que se utilizarán os elementos melódicos traballados no curso o que permitirá comprobar a asimilación dos conceptos tonais básicos por parte do alumnado, facendo uso libre dos elementos propostos.

Audición

- Recoñecer auditivamente o pulso dunha obra ou fragmento, así coma o acento periódico, dentro dos compases traballados durante o curso, comprobando así a correcta percepción do acento periódico, base do compás, o recoñecemento do carácter binario, ternario ou cuaternario deste.

- Manter o pulso durante períodos breves de silencio para comprobar a súa interiorización, percutíndoo durante a audición de fragmentos musicais ou o canto de cancións memorizadas previamente, nas que se intercalen varios compases de silencio.
- Identificar auditivamente o modo maior ou menor dunha obra, fragmento ou canción identificando o diferente carácter expresivo de ámbolos dous modos.
- Reproducir por escrito fragmentos musicais breves escoitados (aproximadamente 4 compases): rítmicos, melódicos e melódico-rítmicos cos parámetros rítmicos, métricos e melódicos traballados durante o curso para comprobar o grado de asimilación dos diferentes contidos do curso por parte do alumnado.

Teoría

- Presentar no prazo establecido os traballos escritos ou exercicios de teoría encomendados polo profesor. Trátase de comprobar así a correcta asimilación dos contidos teórico-prácticos así como a corrección na presentación e caligrafía dos cadernos dos alumnos.

9.1.3.2 Mínimos esixibles

Debe cumprirse integramente a totalidade do exposto a continuación:

- Ler a primeira vista exercicios de ritmo e lectura con soltura e corrección. Avaliarase:
 - O sostemento do pulso.
 - A correcta marcación dos compases (2/4 e 3/4)
 - A precisión rítmica (redonda, branca, negra e os seus silencios, grupos de dúas corcheas e catro semicorcheas)
 - A soltura na lectura de notas en clave de sol, de do grave a mi agudo, cos ritmos do punto anterior.
- Executar simultaneamente con ambas mans exercicios rítmicos nos que unha man leve o pulso e a outra execute os ritmos básicos (branca, negra, dúas corcheas, catro semicorcheas, silencio de negra)
- Entoar correctamente a escala diatónica de Do maior e o arpexo de tónica.
- Entoar a primeira vista exercicios melódicos en Do maior no ámbito da oitava con acompañamento, con notas correlativas e saltos que comprendan o arpexo de tónica cos seguintes ritmos (brancas, negras e dúas corcheas, silencio de branca e negra)
- Resolver correctamente cuestións básicas de teoría de xeito oral ou escrito: claves de sol e fa, figuras e silencios, compases, liñas divisorias, matices (pp, p, mf, f, ff), tempo (lento, andante, allegro),

ton e semitón (mi-fa, si-do), clasificación dos intervalos (número, ascendente-descendente, conxunto-disxunto, simple-composto, melódico-harmónico).

- Realizar correctamente ditados rítmicos cos ritmos básicos (branca, negra, dúas corcheas, catro semicorcheas, silencio de negra)
- Realizar correctamente ditados melódicos, identificando o sentido ascendente ou descendente, a repetición de sons, as notas correlativas e os saltos entre notas do acorde de tónica.
- Realizar correctamente ditados rítmico-melódicos cos mesmos elementos especificados para os ditados rítmicos e melódicos.

9.1.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

O profesor debe:

- Observar no alumnado os coñecementos, habilidades, aptitudes, destrezas e valores.
- Observar a súa soltura na imitación de modelos: lectura, interpretación, entoación, etc.
- Observar o xeito de recibir a instrución directa por parte do profesor.
- Inducir ó alumno a analizar e reflexionar sobre as súas propias actuacións axudándolle a comparalas.
- Demostrar unha aprendizaxe globalizada coa interrelación de todos os elementos sinalados anteriormente.

A avaliación será planificada, polo que deberase levar a cabo:

- no principio (a avaliación diagnóstica) para coñecer o punto de partida dos alumnos nas diferentes facetas que ateen á materia.
- durante o proceso (avaliación formativa) para obter información sobre a evolución do alumno e tamén do proceso educativo, para así poder detectar erros que poidan ser corrixidos.
- final (avaliación sumativa), na que se determina si o alumno acadou os obxectivos propostos e si o proceso foi eficaz. A avaliación será continua e se seguirá diariamente a evolución do alumnado no caderno do profesor. É tamén importante prever actividades de autoavaliación que desenvolvan no alumnado a capacidade de reflexión e valoración obxectiva do seu traballo e aprendizaxe.

As ferramentas de avaliación que se empregarán son:

- Caderno do profesor: nel rexistrárase a asistencia e puntualidade, o comportamento e actitude, así como os traballos de clase do alumno, tanto orais como escritos.

- As probas específicas que se consideren necesarias.

9.1.3.4 Criterios de cualificación

A materia de linguaxe musical divídese en catro apartados principais de contidos, lectura rítmica, entoación, teoría e audición-ditado.

Polo tanto o primeiro e principal criterio de cualificación será a correcta consecución deses contidos, dende o mínimo exixible que suporá unha puntuación de 5 ate a máxima excelencia en cada un deses catro apartados.

No caso de que o alumno supere os mínimos esixibles, a cualificación da materia de Linguaxe musical será a media ponderada das cualificacións obtidas nos catro apartados nos que se divide a materia, máis a valoración do traballo diario da aula: lectura rítmica (25%), entoación (15%), audición e ditado (15%), teoría (25%) e traballo diario (20%).

9.1.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

O procedemento para a concesión de ampliación de matrícula será o recollido no PEC.

O alumnado proposto para ampliación de matrícula deberá superar unha proba de Linguaxe musical que consistirá nun ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

A cualificación outorgada corresponderá á suma da parte proporcional da nota obtida en cada un deses apartados (lectura rítmica (30%), entoación (20%), audición e ditado (20%) e teoría (30%)).

9.1.5 Medidas de recuperación

Estas medidas serán de aplicación no caso de que o alumno non acade a cualificación mínima para aprobar por non ter cumpridos os obxectivos mínimos, e tamén no caso de perda de avaliación continua.

9.1.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

- No caso de alumnos coa materia pendente, aínda que estean matriculados nos dous cursos, asistirán obrigatoriamente ó curso inferior. Só no caso de que o profesor vexa posible a recuperación da materia antes da fin de curso, recomendarase a asistencia a ambos cursos, podendo deixar de asistir ó curso inferior no momento que sexa avaliado positivamente deste. Cando o profesor da materia pendente non sexa o mesmo que a do curso actual, farase constar no seguimento mensual da programación a evolución do alumno na materia pendente.
- O alumnado que non acade a cualificación mínima de 5 na primeira ou segunda avaliación será informado ó longo do curso das medi-

das de recuperación adecuadas segundo o caso como pode ser a asistencia a titorías, clases de reforzo, fichas de exercicios de reforzo, recuperación de traballos atrasados, etc...

- O alumnado que perda o dereito á avaliación continua terá dereito a dúas probas.

9.1.5.2 Proba ordinario de xuño

Realizarase nos dez días anteriores á avaliación do terceiro trimestre.

Poderán acollerse a esta tódolos alumnos que perdan o dereito á avaliación continua por non asistencia a clase durante o curso ou teñan acumuladas un número de faltas igual ou superior ás estipuladas no regulamento interior do centro no terceiro trimestre.

Os alumnos que desexen acollerse a este dereito deberán avisar ó profesor ou profesora da materia teórico-práctica por mediación do titor ou titora que teñan adxudicados para o presente curso, durante as datas e segundo o protocolo establecidos polo centro para tal fin.

Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora logo de realizada a proba, proba á que poderán asistir outros profesores do departamento en calidade de observadores coordinados pola xefatura do mesmo, que á súa vez actuará en coordinación coa xefatura de estudos.

O alumnado implicado deberá realizar unha proba teórico-práctica en unha ou varias sesións en datas e horas que se indicarán no momento oportuno. Dita proba constará de varias partes correspondentes ás distintas seccións de contidos da programación vixente para o presente curso, tendo en conta os obxectivos e criterios de avaliación reflectidos na mencionada programación (dispoñible na páxina web do centro, na conserxería ou solicitándoa directamente á xefatura de departamento).

O alumnado deberá demostrar o seu coñecemento de todos e cada un dos contidos mínimos (tamén reflectidos na programación) do curso correspondente.

Procedemento da proba:

O alumnado implicado realizará un ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

Cualificación do exame de xuño:

A cualificación outorgada corresponderá á media ponderada da nota obtida en cada un deses apartados (lectura rítmica (30%), entoación (20%), audición e ditado (20%) e teoría (30%)).

9.1.5.3 Probas extraordinarias

O alumnado que na avaliación de xuño non acade a cualificación mínima de 5 por non ter cumprido cos mínimos esixibles terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de xuño.

Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora da materia pendente logo de realizado un exame. A proba será elaborada polo departamento e será a mesma para todo o alumnado do mesmo curso que realice a proba extraordinaria.

Nesta proba os alumnos e alumnas deberán demostrar o coñecemento de tódolos aqueles conceptos que estean especificados no correspondente informe que irá anexo ó boletín de cualificacións de xuño. No devandito anexo estará especificado tamén o procedemento do exame. O alumnado deberá acollerse ós libros de texto vixentes durante o curso. Os criterios de cualificación serán os mesmos que na convocatoria de xuño.

9.1.6 Recursos didácticos

Os recursos desexables en calquera aula de Linguaxe musical son: piano con banqueta, instrumental Orff, equipo de son con altosfalantes, ordenador con conexión a internet e canón de vídeo. Dado que non tódalas aulas dispoñen do mesmo equipamento o uso destes recursos quedará supeditado á súa dispoñibilidade.

Outros recursos que se poderán empregar son o metrónomo, diapasón, atrís, instrumentos dos alumnos, cancioneros e partituras, CD's, e gravadora.

Os libros de texto a empregar serán

- "Teoría del Lenguaje musical y Fichas de Ejercicios 1º". De la Vega/García. Ediciones Si bemol
- "Ritmo y Lectura 1" Encarnación López de Arenosa ed. Real Musical

En canto a recursos dispoñibles online podemos destacar:

- www.youtube.es
- www.teoria.com
- Symboloo-dictados
- <http://dictadosmusicales.weebly.com/>
- <http://ritmoysonidomariajose.blogspot.com.es/p/dictados.html>
- <http://cpmh-lenguajemusical.blogspot.com.es/p/dictados.html>
- <http://aulamusicaldeadriana.blogspot.com.es/p/recursos-propios-juegos-musicales.html>
- <http://www.good-ear.com/>

9.2 Curso: 2º de grao elemental

9.2.1 Obxectivos

O segundo curso da Linguaxe musical do Grao Elemental terá como finalidade contribuír a desenvolver no alumnado as capacidades seguintes:

- Compartir vivencias musicais cos/as compañeiros/as.
- Adquirir os coñecementos esenciais adecuados ao nivel que permita enriquecer a relación do alumno coa música.
- Adquirir os coñecementos indicados no apartado de contidos.
- Desenvolver os recursos da voz, buscando unha correcta respiración e emisión, para que a través da reprodución de exercicios melódicos o alumno chegue á comprensión dos elementos da linguaxe musical.
- Valorar na entoación a afinación e interiorización dos sons nas tonalidades estudadas durante o curso como necesidade imprescindible para a práctica instrumental e coral.
- Coñecer e desenvolver o estudo da equivalencia (cambios de compás simple a composto ou viceversa, sempre pulso=pulso).
- Adquirir as bases para o desenvolvemento auditivo, melódico, rítmico, harmónico e formal.
- Educar a memoria como base para a formación do oído interno e o seu desenvolvemento progresivo.
- Iniciar ao alumnado no concepto de análise.
- Adquirir unhas competencias básicas no emprego das TIC's aplicadas a aprendizaxe da música: xogos musicais, exercicios auditivos ou de teoría online, busca de música ou videos, etc...
- Adquirir a capacidade esencial da escritura musical, como elemento básico da linguaxe musical.
- Propiciar o emprego dunha terminoloxía musical básica que lle permita comunicar os seus coñecementos.
- Adquirilo hábito do traballo persoal diario.

9.2.2 Contidos

Contidos rítmica-lectura:

- Percepción, identificación e interiorización do pulso e o acento. Manter e recoñecer o pulso dunha canción ou obra musical.

- Práctica e interiorización do silencio.
- Unidades métricas: Compases de 2, 3 e 4 tempos con unidade negra e compostos de 2 e 3 tempos con unidade negra con punto. Compases a traballar: 2/4, 3/4 e 4/4 ou C, 6/8 e 9/8.
- Figuras rítmicas: redonda, branca, negra, corchea e semicorchea e os seus silencios agás o de semicorchea (con tódalas rítmicas posibles):

Figuras e fórmulas rítmicas a traballar:

- Subdivisión binaria: corchea-dúas semicorcheas, dúas semicorcheas-corchea, corchea con punto-semicorchea, dúas corcheas ligadas a negra, negra ligada a catro semicorcheas, silencio de corchea-dúas semicorcheas, dúas semicorcheas-silencio de corcheas, corchea-negra con punto, silencio de corchea-negra con punto, negra con punto-silencio de corchea.
- Subdivisión ternaria: negra con puntillo, silencio de negra con puntillo, tres corcheas, negra-corchea, corchea-negra, silencio de corchea-dúas corcheas, dúas corcheas-silencio de corchea, corchea-silencio-corchea, silencio de negra-corchea, corchea-silencio de negra, silencio de corchea-negra
- Valoración especial: Dosillo e tresillo como proceso de transferencia entre os compases simples e compostos.
- Ligadura e punto: En compases simples e compostos con rítmica sinxela.
- Síncope:
 - En compases simples: corchea-negra-corchea, silencio de corchea-negra-corchea, corchea-negra-dos semicorcheas
 - En 6/8: tres corcheas ligadas a tres corcheas, negra-corchea ligada a tres corcheas, negra con punto ligada a tres corcheas, tres corcheas ligadas a negra con punto.
- Anacruse:
 - En compases simples: de unha ou dúas corcheas, de negra e de dúas semicorcheas.
 - En compases compostos: de unha, dúas e tres corcheas.
- Equivalencias de pulso=pulso en cambios de compás entre compases simples ou entre compases compostos.
- Equivalencias de pulso=pulso en cambios de compás simple a composto ou viceversa.
- Aplicación de textos a ritmos adecuados ao nivel.
- Conversa rítmica.

- Clave de fa en 4ª (coas dificultades rítmicas do 1º curso).
- Práctica de lectura horizontal e vertical nas claves de sol e fa en 4º.
- Lectura interválica como introdución ás demais claves (notas soltas, escalas, intervalos, exercicios con notas correlativas).
- Sensibilización e valoración da importancia musical do tempo e da agónica e a dinámica.
- Introdución á expresión musical (ligadura de expresión ou legato, picado, acento ^), lectura articulada. Termos para modificar o movemento gradualmente (accelerando, ritardando), termos para restablecer o movemento.
- Outros elementos de lectura e escritura musical: alteracións, dobre barra de repetición, 1ª e 2ª vez, etc...
- Lectura polifónica.
- Improvisación rítmica adecuada ao nivel con proposta previa, ou non.
- Práctica de lectura a 1º vista.
- Recoñecemento e interpretación de comezos téticos, anacrúsicos e acéfalos.
- Traballo de memorización rítmica con fragmentos que irán aumentando de complexidade e lonxitude para acostumar ós alumnos paulatinamente e dentro do nivel de contidos do curso.

Psicomotricidade:

- Percusión con ambas mans de dous ritmos simultáneos ou disociados,
- Ritmo percutido con percusión corporal a dúas e tres voces (entre varios alumnos), canción acompañada de percusión.
- Ritmo percutido a dúas e tres voces instrumentais (entre varios alumnos).

Contidos melódicos

- Entoación de movementos melódicos ascendentes, descendentes ou horizontais.
- Interpretación vocal de melodías do nivel con acompañamento pianístico e sen el, en tonalidades de Do M, Sol M e Fa M e as de la m, mi m e re m e de Do menor e La M en contraposición coas súas homónimas.
- Contraposición e alternancia dos modos maior e menor (utilizando as tonalidades homónimas de do m e La M).
- Introdución a outras tonalidades: Re M, si m, Sib M e sol m.

- Entoación de cancións con cambio de modo, que preferentemente inclúan o pentacordo.
- Entoación en la menor dos tipos de escalas natural e harmónica.
- Interpretación dos termos e signos que afectan á expresión musical (ligadura de expresión o legato, picado, acento ^), reguladores, etc.
- Entoación con alteracións accidentais.
- Intervállica: cantar semitóns e tons, intervalos maiores e menores con notas naturais, traballando de xeito consciente os intervalos de 2º e 3º M - m e de 4º, 5º e 8º xustas.
- Polifonía: entoación a dúas e a tres voces, canción acompañada de percusión.
- Entoación de acordes enlazados de Tónica, Dominante e Subdominante (notas propias e estrañas: floreos e notas de paso).
- Traballo dos elementos necesarios para a entoación a 1ª vista: escalas, arpechos, exercicios de entoación ou cancións.
- Improvisación vocal sobre os acordes de I e V graos, con escritura previa.
- Creación de melodías ou cancións, adecuadas ao nivel, con proposta previa ou non, facendo propios e funcionais os coñecementos adquiridos.

Contidos auditivos

- Recoñecemento auditivo de compases simples e compostos.
- Audición e reprodución escrita de movementos melódicos, rítmicos e rítmico-melódicos cos contidos do curso.
- Sensibilización do feito tonal e modal.
- Recoñecemento auditivo dos acordes de tónica, subdominante e dominante.
- Diferenciación do carácter expresivo das cadencias cos acordes de Tónica e Dominante (conclusivo e suspensivo)

Contidos teóricos e analíticos

- Modalidade e tonalidade.
- As escalas e as tonalidades. As alteracións. As armaduras.
- Os tipos de escalas menores (modelo La menor): natural e harmónica.
- Os graos da escala.
- Os intervalos ata o de 8ª (número e especie).
- Signos e termos de tempo, dinámica, agónica e expresión. Diminutivos superlativos adverbios engadidos ós termos de tempo, Indica-

cións de movemento. Termos que modifican o movemento: aumentar, diminuír, suspender, restablecer

- Signos de repetición (dous puntos, 1ª e 2ª vez, signos especiais de repetición, Da Capo), Coda
- Iniciación ás cadencias.
- Acordes tríadas maiores e menores.
- Os acordes de tónica, subdominante e dominante. Diferente carácter expresivo cadencial dos acordes de I, IV e V.
- Compases simples e compostos.
- O dosillo e o tresillo. Grupos de valoración especial.
- Síncope. Notas a contratempo.
- Ligadura e punto.
- Anacruse.
- Equivalencias.
- Tipos de comezo e de final.
- As claves.
- A forma musical: Estrutura binaria e ternaria. A repetición, a variación e o contraste como recursos da composición musical. Pregunta(suspensivo)-respuesta(conclusivo). A cadencia conclusiva e maila suspensiva.

9.2.3 Avaliación

A avaliación cumpre fundamentalmente unha función formativa, ó ofrecer ó profesorado uns indicadores da evolución dos sucesivos niveis de aprendizaxe do seu alumnado, coa conseguinte posibilidade de aplicar mecanismos correctores ás insuficiencias advertidas. Por outra parte estes indicadores constitúen unha fonte de información sobre o mesmo proceso de ensino. Deste xeito, os criterios de avaliación son un referente fundamental de todo o proceso interactivo de ensino e aprendizaxe.

A avaliación da aprendizaxe do alumnado será continua e integradora, aínda que diferenciada segundo as materias do currículo. O profesorado avaliará tanto o proceso da aprendizaxe do alumnado como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son:

- **Obxetividade**, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística
- **Transparencia**, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica

- **Accesibilidade**, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ó longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

9.2.3.1 Criterios de avaliación

Os criterios de avaliación establecen o tipo e o grao de aprendizaxe que se espera dos alumnos nun momento determinado respecto das capacidades sinaladas nos obxectivos xerais e específicos, neste caso, os propios da linguaxe musical.

O nivel de cumprimento destes obxectivos, en relación cos criterios de avaliación fixados, non debe ser medido de forma mecánica, se non con flexibilidade, tendo en conta a situación do alumnado (curso formativo no que se encontra, así como as súas propias características e posibilidades).

Xerais

- Amosar a capacidade de aprendizaxe progresiva individual nos estudos e os métodos de traballo, verificando así que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo os métodos de traballo e as indicacións do profesorado, desenvolvendo así unha autonomía que lle permita unha certa valoración do rendemento.

Rítmica-lectura

- Imitar estruturas rítmicas breves coa percusión extraídas dos contidos do curso para comprobar o grao de memoria e a capacidade de reproducir con fidelidade a mensaxe recibida tanto nos seus aspectos sonoros como na súa realización motriz.
- Executar a través da percusión corporal ou instrumental, estruturas rítmicas dunha obra ou fragmento coas dificultades especificadas no apartado dos contidos, e con melodía asociada ou non no que se valorarán as capacidades de: repetición, memoria rítmica e corrección no encadeamento de fórmulas rítmicas con precisión e dentro dun tempo establecido.
- Ler correctamente fragmentos breves melódico-rítmicos nos que se inclúan os contidos de ritmo, lectura, métrica e expresión propios do curso para comprobar o nivel de asimilación destes contidos por parte do alumnado.
- Interpretar cambios sinxelos de compás coa equivalencia de pulso igual a pulso dentro dos compases traballados no curso.
- Improvisar breves frases rítmicas a partir dunha proposta previa na que se utilizarán os elementos rítmicos e métricos traballados no curso o que permitirá comprobar a asimilación destes conceptos por parte do alumnado, facendo uso libre dos elementos propostos.

Entoación

- Imitar estruturas melódicas breves coa voz extraídas dos contidos do curso para comprobar o grao de memoria e a capacidade de reproducir con fidelidade a mensaxe recibida.
- Entoar unha melodía ou canción tonal con acompañamento pianístico ou sen el, para comprobar a capacidade do alumnado para aplicar as súas técnicas de entoación, grao de interiorización dos sons e xusteza de afinación a un fragmento tonal aplicando indicacións expresivas presentes na partitura. De ser con acompañamento, este non reproducirá a melodía cunha harmonía sinxela e facilitadora tanto melódica como ritmicamente.
- Improvisar melodías tonais breves a partir dunha proposta previa na que se utilizarán os elementos melódicos traballados no curso o que permitirá comprobar a asimilación dos conceptos tonais básicos por parte do alumnado, facendo uso libre dos elementos propostos.

Audición

- Recoñecer auditivamente o pulso dunha obra ou fragmento, así coma o acento periódico, dentro dos compases traballados durante o curso, comprobando así a correcta percepción do acento periódico, base do compás, o recoñecemento do carácter binario, ternario ou cuaternario deste, e o carácter binario ou ternario dentro de cada pulso.
- Identificar auditivamente o modo maior ou menor dunha obra, fragmento ou canción identificando o diferente carácter expresivo de ámbolos dous modos.
- Reproducir por escrito fragmentos musicais breves escoitados (aproximadamente 8 compases): rítmicos, melódicos e melódico-rítmicos cos parámetros rítmicos, métricos e melódicos traballados durante o curso para comprobar o grado de asimilación dos diferentes contidos do curso por parte do alumnado.

Teoría

- Presentar no prazo establecido os traballos escritos ou exercicios de teoría encomendados polo profesor. Trátase de comprobar así a correcta asimilación dos contidos teórico-prácticos así como a corrección na presentación e caligrafía dos cadernos dos alumnos.

9.2.3.2 Mínimos esixibles

Debe cumprirse integramente a totalidade do exposto a continuación:

- Ler a primeira vista exercicios de ritmo e lectura con soltura e corrección. Avaliarase:

- O sostemento do pulso.
- A correcta marcación dos compases (2/4, 3/4, 4/4 e 6/8)
- A precisión rítmica:
 - Subdivisión binaria: negra con punto-corchea, síncope corchea-negra-corchea, silencio de corchea, corchea-dúas semicorcheas, dúas semicorcheas-corchea, corchea con punto-semicorchea, tresillo de corcheas
 - Subdivisión ternaria: branca con punto, negra con punto e o seu silencio, 3 corcheas, negra-corchea, corchea-negra
- A soltura na lectura de notas:
 - En clave de sol, de sol grave a sol agudo, cos ritmos do punto anterior.
 - En clave de fa, de do no 2º espazo ó do central, con brancas, negras e corcheas en subdivisión binaria.
- Executar simultaneamente con ambas mans exercicios rítmicos en 6/8 nos que unha man leve o pulso e a outra execute os ritmos básicos (branca con punto, negra con punto e o seu silencio, 3 corcheas, negra-corchea)
- Entoar correctamente as escalas diatónicas e o arpexo de tónica de Do maior, Sol maior, Fa maior e os seus relativos.
- Entoar os acordes de tónica e dominante enlazados nas tonalidades mencionadas no apartado anterior.
- Entoar a primeira vista exercicios melódicos nas tonalidades mencionadas con acompañamento, con notas correlativas e saltos que comprendan os arpexos de tónica e dominante cos seguintes ritmos (brancas, negras e dúas corcheas, silencio de branca e negra, catro semicorcheas, negra con punto-corchea, silencio de corchea).
- Resolver correctamente cuestións básicas de teoría de xeito oral ou escrito: intervalos sen alteracións (número e especie), uso das alteracións, tons e semitóns nas escalas maior e menor, graos tonais (tónica, dominante e subdominante)
- Realizar correctamente ditados rítmicos cos ritmos básicos:
 - Subdivisión binaria: negra con punto-corchea, síncope corchea-negra-corchea, silencio de corchea, corchea-dúas semicorcheas, dúas semicorcheas-corchea, tresillo de corcheas.
 - Subdivisión ternaria: negra con punto e o seu silencio, 3 corcheas, negra-corchea, corchea-negra
- Realizar correctamente ditados melódicos, identificando o sentido ascendente ou descendente, a repetición de sons, as notas correla-

tivas e os saltos entre notas dos acordes de tónica e dominante nas tonalidades Do maior, Sol maior, Fa maior e os seus relativos.

- Realizar correctamente ditados rítmico-melódicos cos mesmos elementos rítmicos especificados para os ditados rítmicos e melódicos nas tonalidades Do maior e la menor.

9.2.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

O profesor debe:

- Observar no alumnado os coñecementos, habilidades, aptitudes, destrezas e valores.
- Observar a súa soltura na imitación de modelos: lectura, interpretación, entoación, etc.
- Observar o xeito de recibir a instrución directa por parte do profesor.
- Inducir ó alumno a analizar e reflexionar sobre as súas propias actuacións axudándolle a comparalas.
- Demostrar unha aprendizaxe globalizada coa interrelación de todos os elementos sinalados anteriormente.

A avaliación será planificada, polo que deberase levar a cabo:

- no principio (a avaliación diagnóstica) para coñecer o punto de partida dos alumnos nas diferentes facetas que ateen á materia.
- durante o proceso (avaliación formativa) para obter información sobre a evolución do alumno e tamén do proceso educativo, para así poder detectar erros que poidan ser corrixidos.
- final (avaliación sumativa), na que se determina si o alumno acadou os obxectivos propostos e si o proceso foi eficaz. A avaliación será continua e se seguirá diariamente a evolución do alumnado no caderno do profesor. É tamén importante prever actividades de autoavaliación que desenvolvan no alumnado a capacidade de reflexión e valoración obxectiva do seu traballo e aprendizaxe.

As ferramentas de avaliación que se empregarán son:

- Caderno do profesor: nel rexistrárase a asistencia e puntualidade, o comportamento e actitude, así como os traballos de clase do alumno, tanto orais como escritos.
- As probas específicas que se consideren necesarias.

9.2.3.4 Criterios de cualificación

A materia de linguaxe musical divídese en catro apartados principais de contidos, lectura rítmica, entoación, teoría e audición-ditado.

Polo tanto o primeiro e principal criterio de cualificación será a correcta consecución deses contidos, dende o mínimo exixible que suporá unha puntuación de 5 ate a máxima excelencia en cada un deses catro apartados.

No caso de que o alumno supere os mínimos esixibles, a cualificación da materia de Linguaxe musical será a media ponderada das cualificacións obtidas nos catro apartados nos que se divide a materia, máis a valoración do traballo diario da aula: lectura rítmica (25%), entoación (15%), audición e ditado (15%), teoría (25%) e traballo diario (20%).

9.2.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

O procedemento para a concesión de ampliación de matrícula será o recollido no PEC.

O alumnado proposto para ampliación de matrícula deberá superar unha proba de Linguaxe musical que consistirá nun ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

A cualificación outorgada corresponderá á suma da parte proporcional da nota obtida en cada un deses apartados (30% lectura rítmica, 20% entoación, 20% ditado e 30% teoría).

9.2.5 Medidas de recuperación

Estas medidas serán de aplicación no caso de que o alumno non acade a cualificación mínima para aprobar por non ter cumpridos os obxectivos mínimos, e tamén no caso de perda de avaliación continua.

9.2.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

- No caso de alumnos coa materia pendente, aínda que estean matriculados nos dous cursos, asistirán obrigatoriamente ó curso inferior. Só no caso de que o profesor vexa posible a recuperación da materia antes da fin de curso, recomendarase a asistencia a ambos cursos, podendo deixar de asistir ó curso inferior no momento que sexa avaliado positivamente deste. Cando o profesor da materia pendente non sexa o mesmo que a do curso actual, farase constar no seguimento mensual da programación a evolución do alumno na materia pendente.
- O alumnado que non acade a cualificación mínima de 5 na primeira ou segunda avaliación será informado ó longo do curso das medidas de recuperación adecuadas segundo o caso como pode ser a asistencia a titorías, clases de reforzo, fichas de exercicios de reforzo, recuperación de tarefas atrasadas, etc...
- O alumnado que perda o dereito á avaliación continua terá dereito a dúas probas.

9.2.5.2 Probas ordinaria de xuño

Se realizará nos dez días anteriores á avaliación do terceiro trimestre. Poderán acollerse a esta tódolos alumnos que perdan o dereito á avaliación continua por non asistencia a clase durante o curso ou teñan acumuladas un número de faltas igual ou superior ás estipuladas no regulamento interior do centro.

Os alumnos ou alumnas que desexen acollerse a este dereito deberán avisar ó profesor ou profesora da materia teórico-práctica por mediación do titor ou titora que teñan adxudicados para o presente curso, durante as datas e segundo o protocolo establecidos polo centro para tal fin. Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora logo de realizada a proba, proba á que poderán asistir outros profesores do departamento en calidade de observadores coordinados pola xefatura do mesmo, que á súa vez actuará en coordinación coa xefatura de estudos.

A mencionada proba terá formato de exame e o resultado extraído da súa cualificación será a nota final do curso do alumno ou alumna acollido a este sistema. O alumnado implicado deberá realizar unha proba teórico-práctica en unha ou varias sesións en datas e horas que se indicarán no momento oportuno. Dita proba constará de varias partes correspondentes ás distintas seccións de contidos da programación vixente para o presente curso, tendo en conta os obxectivos e criterios de avaliación reflectidos na mencionada programación (dispoñible na páxina web do centro, na conserxería ou solicitándoa directamente á xefatura de departamento).

O alumnado deberá demostrar o seu perfecto coñecemento de todos e cada un dos contidos mínimos (tamén reflectidos na programación) do curso correspondente.

Procedemento da proba

O alumnado implicado realizará un ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

Cualificación do exame de xuño:

A cualificación outorgada corresponderá á suma da parte proporcional da nota obtida en cada un deses apartados (30% lectura rítmica, 20% entoación, 20% ditado e 30% teoría).

9.2.5.3 Probas extraordinarias

O alumnado que na avaliación de xuño non acade a cualificación mínima de 5 por non ter cumprido cos mínimos esixibles terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de xuño.

Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora da materia pendente logo de realizado un exame. Nesta proba os alumnos e alumnas deberán demostrar o coñecemento de tódolos aqueles conceptos que estean especificados no correspondente informe que irá anexo ó boletín de cualificacións de xuño. No devandito anexo estará especificado tamén o procedemento do exame. O alumnado deberá acollerse ós libros de texto vixentes durante o curso. Os criterios de cualificación serán os mesmos que na convocatoria de xuño.

9.2.6 Recursos didácticos

Os recursos desexables en calquera aula de Linguaxe musical son: piano, instrumental Orff, equipo de son con altosfalantes, ordenador con conexión a internet e canón de video, micrófono para gravación de son e/ou cámara de video e pizarra dixital Dado que non tódalas aulas dispoñen do mesmo equipamento o uso dos recursos quedará supeditado á súa dispoñibilidade.

Os libros de texto a empregar serán

- “Teoría del Lenguaje musical y Fichas de Ejercicios 2º”. De la Vega/García. Ediciones Si bemol
- “Ritmo y Lectura 1” Encarnación López de Arenosa ed. Real Musical

En canto a recursos dispoñibles online podemos destacar:

- www.youtube.es
- www.teoria.com
- [Symbaloo-dictados](#)

9.3 Curso: 3º de grao elemental

9.3.1 Obxectivos

A ensinanza da linguaxe musical no terceiro curso de grao elemental terá como obxectivo contribuír a desenvolver no alumnado as capacidades seguintes:

- Compartir vivencias musicais cos/as compañeiros/as.
- Adquirir os coñecementos esenciais adecuados ó nivel que permitan enriquecer a relación do alumno coa música.
- Adquirir os coñecementos indicados no apartado de contidos.
- Desenvolver os recursos da voz, como vehículo de expresión musical, co obxecto da comprensión dos elementos da linguaxe musical.
- Valorar na entoación a afinación e interiorización dos sons nas tonalidades estudadas durante o curso como necesidade imprescindible para a práctica instrumental e coral.
- Coñecer e desenvolver o estudo da equivalencia (cambios de compás simple a composto ou viceversa).
- Adquirir as bases para o desenvolvemento auditivo, melódico, rítmico, harmónico e formal.
- Educar a memoria como base para a formación do oído interno e o seu desenvolvemento progresivo.
- Experimentar creando melodías, ritmos, cancións, etc., facendo propios e funcionais os coñecementos adquiridos.
- Iniciar ao alumnado no concepto de análise (forma, harmonía, cadencias, dentro do nivel de coñecementos do curso).
- Mellorar a competencia no uso das TICs como ferramenta de apoio para a aprendizaxe musical.
- Adquirir a capacidade esencial da escritura musical, como elemento básico da linguaxe musical.
- Propiciar o emprego dunha terminoloxía musical que lle permita comunicar os seus coñecementos.
- Adquirilo hábito do traballo persoal diario.

9.3.2 Contidos

Contidos Rítmica-Lectura:

- Percepción, identificación e interiorización do pulso, o acento e a subdivisión.
- Práctica e interiorización do silencio (pulso interno).
- Unidades métricas:
 1. Compases simples de 2, 3 e 4 tempos de unidade negra, 3/8 a un tempo e subdividido. Iniciación ó compás de 2/2
 2. Compases compostos de 2, 3, e 4 tempos de unidade negra con punto,
- Coñecemento, identificación e práctica dos seguintes elementos rítmicos:
 1. Compases simples de unidade negra:
 2. Compás de 2/2: redonda, branca, dúas negras, tresillo de negras, branca con punto-negra, negra-dúas corcheas e viceversa, catro corcheas, negra con punto-corchea, negra-silencio e viceversa, negra-branca-negra, corchea-negra-corchea.
 3. Compases compostos de unidade negra con punto (6/8, 9/8, 12/8): seis semicorcheas, corchea-catro semicorcheas e viceversa, combinacións de dúas corcheas e dúas semicorcheas, corchea con punto-semicorchea-corchea, corchea con punto-tres semicorcheas, negra-dúas semicorcheas e viceversa, silencio de negra-dúas semicorcheas
- Tercina e dobrete. A valoración especial como proceso de transferencia entre os compases binarios e ternarios.
- O catríño e o seisiño.
- A ligadura e o punto: Punto en compases simples: na negra precedida do silencio de corchea. Ligadura en compases compostos: corchea con punto seguida de semicorchea e corchea. Ligaduras de figuras con semicorcheas.
- Anacruse: En compases simples: de corchea, de unha, dúas ou tres semicorcheas. En compases compostos: de corchea, dúas corcheas, de dúas semicorcheas.
- Interpretación de dous ritmos simultáneos.
- Interpretación de polirritmias de 3 contra 2 e 3 contra 4 con percusión corporal (entre dúas persoas).
- Equivalencias de pulso=pulso. Cambios de compás entre compases simples e entre compostos.

- Aplicación e práctica de textos a ritmos adecuados ao nivel a unha ou varias voces.
- Práctica da lectura articulada.
- Lectura en clave de fa en 4ª (coas dificultades rítmicas do 2º curso).
- Lectura interválica como introdución ás demais claves (notas soltas, escalas, intervalos, exercicios por graos conxuntos, terceiras...).
- Lectura polifónica. Práctica de lectura de notas horizontal e verticalmente en clave de sol en segunda e fa en cuarta.
- Práctica de lectura a 1º vista.
- Improvisación e creación rítmica adecuadas ao nivel con proposta previa ou sen ela.
- Traballo de memorización rítmica con fragmentos que irán aumentando de complexidade e lonxitude para acostumar ós alumnos paulatinamente e dentro do nivel de contidos do curso.

Contidos Melódicos:

- Sensibilización do feito tonal e modal por medio da entoación e do recoñecemento do repertorio instrumental traballado.
- Movementos melódicos ascendentes, descendentes e horizontais. Movementos melódicos tonais, movementos interválicos.
- Interpretación vocal das obras adecuadas ó nivel, con acompañamento pianístico ou non, nas tonalidades ata tres alteracións.
- Modalidade: escalas menores natural, harmónica e melódica. Cambio de modo en cancións memorizadas con letra, con melodías que preferentemente inclúan o pentacordo.
- Introducción á modulación.
- Intervalos: De 2ª maior e menor, de 3ª maior e menor, de 4ª, 5ª, 8ª xusta, dentro e fora do contexto tonal tanto melódicos coma harmónicos. Ascendentes e descendentes. Unísono. Conciencia dos intervalos en cancións e fragmentos memorizados.
- Traballo dos elementos necesarios para a entonación a 1ª vista: escalas, arpejos, exercicios de entoación ou cancións.
- Improvisación vocal sobre os acordes I, IV e V, con escritura previa.
- Variación e creación vocal adecuada ao nivel do coñecemento musical do alumnado sobre os acordes de I, IV e V con floreos, iniciado con escritura previa.

- Traballo de memorización melódica con fragmentos que irán aumentando de complexidade e lonxitude para acostumar ós alumnos paulatinamente e dentro do nivel de contidos do curso.
- Entoación de melodías memorizadas, percibindo conscientemente os elementos musicais melódicos, rítmicos e expresivos
- Outro tipo de exercicios de relación entre o feito melódico, rítmico e psicomotor: recitado rítmico, percusión corporal acompañando á entoación, etc.

Contidos Auditivos:

- Sensibilización do feito tonal e modal a través de fragmentos musicais e exercicios.
- Recoñecemento auditivo de compases simples e compostos.
- Audición e reprodución escrita de movementos, fragmentos ou exercicios rítmicos, melódicos e rítmico-melódicos cos contidos do curso.
- Recoñecemento auditivo de tonalidades (maior e menor).
- Recoñecemento auditivo dos graos tonais I- IV-V
- Recoñecemento auditivo de cadencias: conclusiva e suspensiva.

Contidos teóricos e analíticos:

- Catrillo (excedente e deficiente), seisillo. tresillo e dobrete irregulares.
- As equivalencias.
- Continuación do estudo dos intervalos: semitón diatónico e cromático Intervalos (especies). Intervalos simples (todos). Efecto das alteracións sobre os intervalos (regra para identificar un intervalo entre notas alteradas). Inversión de intervalos. Enharmonías
- Tonalidades. Graos da escala e da tonalidade. Serie de quintas. Tons relativos: táboa de tonalidades e número de alteracións
- Os catro tipos de escala menor.
- Iniciación á modulación.
- Os acordes triada maior, menor, aumentado e diminuído.
- Acordes de tónica, dominante e subdominante. Diferente carácter expresivo cadencial dos acordes de I, IV e V.
- Tempo ou Movemento. Termos que modifican o movemento.
- Articulación e acentuación. Sensibilización, identificación, coñecemento e interpretación dos termos e dos signos que afectan á ex-

presión: staccato, staccatísimo, legato, subraído, acento, etc... A ligadura expresiva.

- Os matices: forte, piano, mezzo forte, etc...
- As sete claves (Sol, Fa, Do). Relación entre elas.
- A forma musical: A frase. Correspondencia entre a frase oral e a frase musical. A repetición, a variación e o contraste como recursos da composición musical. A forma binaria e ternaria.

9.3.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

9.3.3.1 Criterios de avaliación

Os criterios de avaliación establecen o tipo e o grao de aprendizaxe que se espera dos alumnos nun momento determinado respecto das capacidades sinaladas nos obxectivos xerais e específicos, neste caso, os propios da linguaxe musical.

O nivel de cumprimento destes obxectivos, en relación cos criterios de avaliación fixados, non debe ser medido de forma mecánica, se non con flexibilidade, tendo en conta a situación do alumnado (curso formativo no que se encontra, así como as súas propias características e posibilidades).

Xerais

- Amosar a capacidade de aprendizaxe progresiva individual nos estudos e os métodos de traballo, verificando así que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo os métodos de traballo e as indicacións do profesorado, desenvolvendo así unha autonomía que lle permita unha certa valoración do rendemento.

Rítmica-lectura

- Imitar estruturas rítmicas breves coa percusión extraídas dos contidos do curso para comprobar o grao de memoria e a capacidade de reproducir con fidelidade a mensaxe recibida tanto nos seus aspectos sonoros como na súa realización motriz.
- Executar a través da percusión corporal ou instrumental, estruturas rítmicas dunha obra ou fragmento coas dificultades especificadas no apartado dos contidos, e con melodía asociada ou non no que se valorarán as capacidades de: repetición, memoria rítmica e corrección no encadeamento de fórmulas rítmicas con precisión e dentro dun tempo establecido.
- Ler correctamente fragmentos breves melódico-rítmicos nos que se inclúan os contidos de ritmo, lectura, métrica e expresión propios do curso para comprobar o nivel de asimilación destes contidos por parte do alumnado.
- Interpretar cambios sinxelos de compás coa equivalencia de pulso igual a pulso dentro dos compases traballados no curso.
- Improvisar breves frases rítmicas a partir dunha proposta previa na que se utilizarán os elementos rítmicos e métricos traballados no curso o que permitirá comprobar a asimilación destes conceptos por parte do alumnado, facendo uso libre dos elementos propostos.

Entoación

- Imitar estruturas melódicas breves coa voz extraídas dos contidos do curso para comprobar o grao de memoria e a capacidade de reproducir con fidelidade a mensaxe recibida.
- Entoar unha melodía ou canción tonal con acompañamento pianístico ou sen el, para comprobar a capacidade do alumnado para aplicar as súas técnicas de entoación, grao de interiorización dos sons e xusteza de afinación a un fragmento tonal aplicando indicacións expresivas presentes na partitura. De ser con acompañamento, este non reproducirá a melodía cunha harmonía sinxela e facilitadora tanto melódica como ritmicamente.
- Improvisar melodías tonais breves a partir dunha proposta previa na que se utilizarán os elementos melódicos traballados no curso o que permitirá comprobar a asimilación dos conceptos tonais básicos por parte do alumnado, facendo uso libre dos elementos propostos.

Audición

- Recoñecer auditivamente o pulso dunha obra ou fragmento, así como o acento periódico, dentro dos compases traballados durante o curso, comprobando así a correcta percepción do acento periódico, base do compás, o recoñecemento do carácter binario, ternario ou

cuaternario deste, e o carácter binario ou ternario dentro de cada pulso.

- Identificar auditivamente cambios sinxelos de compás coa equivalencia de pulso igual a pulso dentro dos compases traballados no curso.
- Identificar auditivamente o modo maior ou menor dunha obra, fragmento ou canción identificando o diferente carácter expresivo de ámbolos dous modos.
- Reproducir por escrito fragmentos musicais breves escoitados (aproximadamente 8 compases): rítmicos, melódicos e melódico-rítmicos cos parámetros rítmicos, métricos e melódicos traballados durante o curso para comprobar o grado de asimilación dos diferentes contidos do curso por parte do alumnado.

Teoría

- Presentar no prazo establecido os traballos escritos ou exercicios de teoría encomendados polo profesor. Trátase de comprobar así a correcta asimilación dos contidos teórico-prácticos así como a corrección na presentación e caligrafía dos cadernos dos alumnos.

9.3.3.2 Mínimos esixibles

Debe cumprirse integramente a totalidade do exposto a continuación:

- Ler a primeira vista exercicios de ritmo e lectura con soltura e corrección. Avaliarase:
 - O sostemento do pulso.
 - A correcta marcación dos compases (2/4, 3/4, 4/4 e 6/8, 9/8, 3/8)
 - A precisión rítmica:
 - Subdivisión binaria: síncopa semicorchea-corchea-semicorchea, silencio de corchea-dúas semicorcheas e viceversa,
 - Subdivisión ternaria: silencio de corchea, silencio de negra, seis semicorcheas, corchea-catro semicorcheas e viceversa, dúas corcheas-dúas semicorcheas, dúas semicorcheas-dúas corcheas, corchea-dúas semicorcheas-corchea, corchea con punto-semicorchea-corchea, dosillo regular.
 - A soltura na lectura de notas:
 - En clave de sol, de sol grave a sol agudo, cos ritmos do punto anterior.
 - En clave de fa, de sol na 1ª liña ó do central, con brancas, negras e corcheas en subdivisión binaria, e con 3 corcheas, negra con punto, negra-corchea en subdivisión ternaria.

- Entoar correctamente as escalas diatónicas e o arpejo de tónica das tonalidades ata dúas alteracións.
- Entoar os acordes de tónica, dominante e subdominante enlazados nas tonalidades mencionadas no apartado anterior.
- Entoar a primeira vista exercicios melódicos nas tonalidades mencionadas con acompañamento, con notas correlativas e saltos que comprendan os arpejos de tónica, dominante e subdominante cos seguintes ritmos (brancas, negras e dúas corcheas, silencio de branca e negra, catro semicorcheas, negra con punto-corchea, silencio de corchea en subdivisión binaria, e con 3 corcheas, negra con punto, negra-corchea en subdivisión ternaria).
- Resolver correctamente cuestións básicas de teoría de xeito oral ou escrito: intervalos con alteracións (número e especie), tipos de escalas menores, graos da escala, armaduras, cadenzas conclusiva e suspensiva, triada maior e menor, compases simples e compostos.
- Realizar correctamente ditados rítmicos cos ritmos básicos:
 - Subdivisión binaria: negra con punto-corchea, síncoa corchea-negra-corchea, silencio de corchea, corchea-dúas semicorcheas, dúas semicorcheas-corchea, tresillo de corcheas, corchea con punto semicorchea, síncoa semicorchea-corchea-semicorchea.
 - Subdivisión ternaria: negra con punto e o seu silencio, 3 corcheas, negra-corchea, corchea-negra, seis semicorcheas, corchea-catro semicorcheas e viceversa, dúas corcheas-dúas semicorcheas, dúas semicorcheas-dúas corcheas, corchea-dúas semicorcheas-corchea, corchea con punto-semicorchea-corchea.
- Realizar correctamente ditados melódicos, identificando o sentido ascendente ou descendente, a repetición de sons, as notas correlativas e os saltos entre notas dos acordes de tónica, dominante e subdominante nas tonalidades ata dúas alteracións e alteración accidental na sensible do modo menor.
- Realizar correctamente ditados rítmico-melódicos cos mesmos elementos rítmicos especificados para os ditados rítmicos e melódicos nas tonalidades ata unha alteración.

9.3.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

O profesor debe:

- Observar no alumnado os coñecementos, habilidades, aptitudes, destrezas e valores.
- Observar a súa soltura na imitación de modelos: lectura, interpretación, entoación, etc.
- Observar o xeito de recibir a instrución directa por parte do profesor.

- Inducir ó alumno a analizar e reflexionar sobre as súas propias actuacións axudándolle a comparalas.
- Demostrar unha aprendizaxe globalizada coa interrelación de todos os elementos sinalados anteriormente.

A avaliación será planificada, polo que deberase levar a cabo:

- no principio (a avaliación diagnóstica) para coñecer o punto de partida dos alumnos nas diferentes facetas que ateen á materia.
- durante o proceso (avaliación formativa) para obter información sobre a evolución do alumno e tamén do proceso educativo, para así poder detectar erros que poidan ser corrixidos.
- final (avaliación sumativa), na que se determina si o alumno acadou os obxectivos propostos e si o proceso foi eficaz. A avaliación será continua e se seguirá diariamente a evolución do alumnado no caderno do profesor. É tamén importante prever actividades de autoavaliación que desenvolvan no alumnado a capacidade de reflexión e valoración obxectiva do seu traballo e aprendizaxe.

As ferramentas de avaliación que se empregarán son:

- Observación da actitude do alumno ou alumna.
- Análise dos seus traballos de clase, orais e escritos.
- A súa participación e comportamento nas clases.
- As probas específicas que se consideren necesarias.

9.3.3.4 Criterios de cualificación

A materia de linguaxe musical divídese en catro apartados principais de contidos, lectura rítmica, entoación, teoría e audición-ditado.

Polo tanto o primeiro e principal criterio de cualificación será a correcta consecución deses contidos, dende o mínimo exixible que suporá unha puntuación de 5 ate a máxima excelencia en cada un deses catro apartados.

No caso de que o alumno supere os mínimos esixibles, a cualificación da materia de Linguaxe musical será a media ponderada das cualificacións obtidas nos catro apartados nos que se divide a materia, máis a valoración do traballo diario da aula: lectura rítmica (25%), entoación (15%), audición e ditado (15%), teoría (25%) e traballo diario (20%).

9.3.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

O procedemento para a concesión de ampliación de matrícula será o recollido no PEC.

O alumnado proposto para ampliación de matrícula deberá superar unha proba de Linguaxe musical que consistirá nun ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

A cualificación outorgada corresponderá á suma da parte proporcional da nota obtida en cada un deses apartados (30% lectura rítmica, 20% entoación, 20% ditado e 30% teoría).

9.3.5 Medidas de recuperación

Estas medidas serán de aplicación no caso de que o alumno non acade a cualificación mínima para aprobar por non ter cumpridos os obxectivos mínimos, e tamén no caso de perda de avaliación continua.

9.3.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

- No caso de alumnos coa materia pendente, aínda que estean matriculados nos dous cursos, asistirán obrigatoriamente ó curso inferior. Só no caso de que o profesor vexa posible a recuperación da materia antes da fin de curso, recomendarase a asistencia a ambos cursos, podendo deixar de asistir ó curso inferior no momento que sexa avaliado positivamente deste. Cando o profesor da materia pendente non sexa o mesmo que a do curso actual, farase constar no seguimento mensual da programación a evolución do alumno na materia pendente.
- O alumnado que non acade a cualificación mínima de 5 na primeira ou segunda avaliación será informado ó longo do curso das medidas de recuperación adecuadas segundo o caso como pode ser a asistencia a titorías, clases de reforzo, fichas de exercicios de reforzo, recuperación de traballos atrasados, etc...
- O alumnado que perda o dereito á avaliación continua terá dereito a dúas probas.

9.3.5.2 Proba ordinaria de xuño

Se realizará nos dez días anteriores á avaliación do terceiro trimestre. Poderán acollerse a esta tódolos alumnos que perdan o dereito á avaliación continua por non asistencia a clase durante o curso ou teñan acumuladas un número de faltas igual ou superior ás estipuladas no regulamento interior do centro. Os alumnos ou alumnas que desexen acollerse a este dereito deberán avisar ó profesor ou profesora da materia teórico-práctica por mediación do titor ou titora que teñan adxudicados para o presente curso, durante as datas e segundo o protocolo establecidos polo centro para tal fin. Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora logo de realizada a proba, proba á que poderán asistir outros profesores do departamento en calidade de observadores coordinados pola xefatura do mesmo, que á súa vez actuará en coordinación coa xefatura de estudos. A mencionada proba terá formato de exame e o resultado extraído da súa cualificación será a nota final do curso do alumno ou alumna acollido a este sistema. O alumnado implicado deberá realizar unha proba teórico-práctica en unha ou varias sesións en datas e horas que se indicarán no momento oportuno. Dita proba constará de varias partes correspondentes ás

distintas seccións de contidos da programación vixente para o presente curso, tendo en conta os obxectivos e criterios de avaliación reflectidos na mencionada programación (dispoñible na páxina web do centro, na conserxería ou solicitándoa directamente á xefatura de departamento). O alumnado deberá demostrar o seu perfecto coñecemento de todos e cada un dos contidos mínimos (tamén reflectidos na programación) do curso correspondente.

Procedemento da proba

O alumnado implicado realizará un ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

Cualificación do exame de xuño:

A cualificación outorgada corresponderá á suma da parte proporcional da nota obtida en cada un deses apartados (30% lectura rítmica, 20% entoación, 20% ditado e 30% teoría).

9.3.5.3 Probas extraordinarias

O alumnado que na avaliación de xuño non acade a cualificación mínima de 5 por non ter cumprido cos mínimos esixibles terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de xuño.

Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora da materia pendente logo de realizado un exame. Nesta proba os alumnos e alumnas deberán demostrar o coñecemento de tódolos aqueles conceptos que estean especificados no correspondente informe que irá anexo ó boletín de cualificacións de xuño. No devandito anexo estará especificado tamén o procedemento do exame. O alumnado deberá acollerse ós libros de texto vixentes durante o curso. Os criterios de cualificación serán os mesmos que na convocatoria de xuño.

9.3.6 Recursos didácticos

Os recursos desexables en calquera aula de Linguaxe musical son: piano, instrumental Orff, equipo de son con altosfalantes, ordenador con conexión a internet e canón de video, micrófono para gravación de son e/ou cámara de video e pizarra dixital Dado que non tódalas aulas dispoñen do mesmo equipamento o uso dos recursos quedará supeditado á súa dispoñibilidade.

Os libros de texto a empregar serán

- “Teoría del Lenguaje musical y Fichas de Ejercicios 3º”. De la Vega/García. Ediciones Si bemol
- “Ritmo y Lectura 2” Encarnación López de Arenosa ed. Real Musical

En canto a recursos dispoñibles online podemos destacar:

- www.youtube.es
- www.teoria.com

- Symbaloo-dictados

9.4 Curso: 4º de grao elemental

9.4.1 Obxectivos

- Adquirir os coñecementos esenciais adecuados ao nivel de cuarto, que lle permitan ao alumnado enriquecer a súa relación coa música.
- Desenvolver os recursos da voz como vehículo de expresión musical e de satisfacción inmediata, proporcionando as capacidades necesarias para a comprensión dos elementos constitutivos da linguaxe musical.
- Acceder aos códigos rítmicos que require o nivel de cuarto de linguaxe musical.
- Coñecer e desenvolver o estudo da equivalencia.
- Adquirir as bases para o desenvolvemento auditivo (melódico, rítmico, formal, etc.).
- Empregar-lo “oído interno” para relacionar a audición coa súa representación gráfica, coa finalidade de interiorizar e sentir previamente os coñecementos a adquirir e contribuír ó asentamento dos xa adquiridos, mediante a realización de ditados e autoditados de cancións ou pezas musicais previamente memorizadas.
- Educar a memoria como base para a formación do oído interno e o seu desenvolvemento progresivo.
- Desenvolver a capacidade esencial da escritura como elemento básico da linguaxe musical.
- Propiciar o emprego dunha terminoloxía musical básica que lle permita ao alumnado comunicar os seus coñecementos.
- Iniciar ao alumnado no concepto de análise (forma, harmonía, cadencias, etc...) dentro do nivel de coñecementos do curso.
- Relacionar os coñecementos prácticos de lectura e escritura adquiridos, co repertorio do seu instrumento para percibir a importancia da funcionalidade da linguaxe musical, a través do análise rítmico, melódico, expresivo e formal.
- Realizar experiencias harmónicas, formais, tímbricas, etc... que lles permitan comezar a adquirir conciencia da necesidade do pensamento musical consciente, partindo da práctica auditiva, vocal e instrumental.
- Experimentar creando melodías, ritmos, cancións, etc. para facer propio e funcional o coñecemento adquirido, realizando improvisa-

cións con ou sen proposta previa, e compoñendo pezas sinxelas ó final de cada unidade servindo incluso de avaliación final e autoavaliación.

- Mellorar a competencia no uso das TICs como ferramenta de apoio para a aprendizaxe musical.

9.4.2 Contidos

Contidos rítmicos

- Percepción, identificación e interiorización do pulso.
- Recoñecemento de unidades métricas binarias, ternarias e cuaternarias
- Percepción e identificación do acento nos compases traballados en cursos anteriores. Iniciación ós compases de partes desiguais: 5/8.
- Práctica e interiorización do silencio. Práctica de varios compases de silencio seguidos
- Coñecemento, identificación e práctica de fórmulas básicas orixinalas polo pulso binario:
 - Compases de unidade negra: silencio de semicorchea nas distintas posicións, fusa, silencio de corchea con puntillo-semicorchea, dobre tresillo, corchea-tresillo de semicorcheas e viceversa
 - Compases de unidade branca: silencio de negra-dúas corcheas, dúas corcheas-branca-dúas corcheas, silencio de corchea-tres corcheas, branca ligada a catro corcheas, anacruse de negra, seisillo.
 - Compases de unidade negra con puntillo: tres corcheas ligadas a tres corcheas, negra-dúas semicorcheas e viceversa, silencio de corchea-corcheas-dúas semicorcheas nas diferentes combinacións posibles, silencio de corchea-catro semicorcheas, iniciación o tresillo de negras en dúas partes mediante ligaduras ;
- Coñecemento, identificación e práctica dos grupos rítmicos ternarios contidos nun pulso binario:
 - Unidade negra: tresillo irregular de corcheas, tresillo irregular que inclúa silencios de corchea, tresillo de semicorcheas, dobre tresillo, seisillo.
 - Unidade branca: dobre tresillo, seisillo
- Coñecemento, identificación e práctica dos grupos rítmicos binarios contidos nun pulso ternario: dobretes irregulares

- Coñecemento, identificación e práctica dos signos que modifican a duración: dobre punto e ligaduras, adecuados ao nivel de cuarto curso
- Improvisación e creación rítmica con e sen proposta previa.
- Práctica de lectura a 1º vista.
- Ritmo e lectura sobre ritmos tradicionais españois: seguidilla, xota aragonesa, muiñeira, petenera, zortzico, bolero, etc.
- Coñecemento, identificación e práctica das equivalencias que impliquen pulso=pulso e fracción=fracción entre tódolos compases traballados no curso
- Aplicación e práctica de textos a ritmos adecuados ó nivel de cuarto.
- Práctica de lectura de notas verticalmente en clave de fa en cuarta e clave de sol en segunda.
- Emprego das claves necesarias para a práctica instrumental do alumnado.
- Práctica da lectura intervállica.
- Sensibilización e valoración da importancia musical do tempo e da importancia da agónica e da dinámica na música
- Identificación e interpretación de tódolos signos que afectan ó tempo e á agónica, ademais dos fundamentais que ateen ó carácter: articulacións (ligaduras expresivas, acentos, etc.), articulacións que desprazan a acentuación.
- Traballo de memorización rítmica e melódica con fragmentos que irán aumentando de complexidade e lonxitude para acostumar ós alumnos paulatinamente e dentro do nivel de contidos do curso.

Psicomotricidade:

- Ritmo percutido a dúas e tres voces, ostinato rítmico, lectura acompañada de percusión, exercicio rítmico-prosódico a varias voces.

Contidos melódicos:

- Coñecemento da voz e o seu funcionamento: respiración, afinación e sensibilización na práctica da emisión.
- Interpretación vocal de obras didácticas adecuadas ao nivel con acompañamento pianístico e a capella.
- Músicas tradicionais españolas e de outras culturas ou épocas

- Entoación a varias voces con ou sen letra, ou combinando o canto e a percusión
- Reprodución memorizada vocal ou escrita de fragmentos melódicos ou cancións.
- Sensibilización, identificación, coñecemento e interpretación de escalas diatónicas maiores e menores ata 4 alteracións.
- Sensibilización e práctica vocal dos movementos melódicos tonais de ata catro alteracións na armadura, tanto en modo maior como en modo menor.
- Sensibilización, identificación e interpretación de alteracións accidentais producidas polos diferentes tipos de escalas traballados ou polas notas estrañas ós acordes.
- Sensibilización, identificación e interpretación de modulacións. Cambios de modo.
- Sensibilización e práctica vocal dos movementos melódicos intervalicos dentro do ámbito da oitava, maiores, menores e xustos (todos incluídos desde os de 2ª ós de 8ª).
- Reprodución vocal de acordes maiores e menores, tanto de tónica como de dominante e subdominante, nas tonalidades de ata catro alteracións na armadura.
- Sensibilización, identificación, coñecemento e interpretación dos termos e dos signos que afectan á expresión: ligaduras expresivas, articulacións, dinámicas, etc. analizando a forma e outros elementos interpretativos: signos de repetición e Coda.
- Improvisación vocal con ou sen proposta previa en base aos acordes de tónica, 7ª de dominante e subdominante das tonalidades de ata catro alteracións na armadura, incluíndo notas estrañas ós acordes indicados: notas de paso, floreos e apoiaturas, empregando diferentes articulacións e matices expresivos.
- Traballo dos elementos necesarios para a entonación a 1ª vista: escalas, arpexos, exercicios de entoación ou cancións.

Contidos auditivos:

- Sensibilización do feito tonal e modal.
- Audición e reprodución escrita de movementos melódicos e rítmicos contidos dentro dos apartados anteriores, a unha voz.
- Recoñecemento auditivo de compases simples e compostos.
- Recoñecemento auditivo de tonalidades (maior e menor).
- Recoñecemento auditivo de arpexos e acordes de tónica, dominante e subdominante dentro das tonalidades traballadas durante o curso.

- Introducción ás cadencias: perfecta, semicadencia e plagal.

Contidos teóricos e analíticos:

- A subdivisión binaria e ternaria. Compases a un tempo. Compases de partes desiguais: 5/8 e 7/8
- Dobre e triplo punto
- Equivalencias: pulso=pulso e figura=figura (tempos desiguais)
- Abreviacións: repetición dunha nota, de dúas notas de valor igual, de fragmentos, de notas e acordes, compases en silencio, outras abreviacións, glissando, portamento
- Grupos de valoración especial: (por exceso e por defecto): dobrete, tresillo, catrillo, seisillo (dobre tresillo), cinquillo, setillo
- Escala maior: tipos.
- Escala menor: tipos.
- Ampliación da tonalidade: a modulación.
- Grados tonais, grados modais. As notas estrañas: notas de paso, floreos e apoiaturas.
- Acordes tríadas: repaso, os catro tipos, inversión dos acordes, diferenza entre nota fundamental e nota do baixo. Duplicacións.
- Acorde de 7^a de dominante: constitución e inversións
- Repaso de tonalidades ata sete alteracións con sostidos e bemoles. Tonalidades veciñas e relativas.
- Normas para atopala tonalidade dunha obra musical.
- Alteracións dobres e enharmonías (notas, intervalos e tonalidades).
- Ampliación do tema das cadencias: conclusivas (auténtica perfecta, imperfecta, plagal) e suspensivas (semicadencia e rota).
- Repaso de intervalos: maiores, menores, aumentados e diminuídos. A inversión de intervalos.
- Repaso: signos de expresión: dinámica, tempo e agónica, carácter, ligaduras, etc.
- A forma musical: A frase (tipos: primaria, binaria, ternaria, cuaternaria). formas sinxelas binarias, e ternarias.
- Análise visual de melodías e pequenas pezas sinxelas seguindo tódolos parámetros traballados neste apartado de coñecementos teóricos e analíticos.

9.4.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

9.4.3.1 Criterios de avaliación

- Imitar estruturas melódicas e rítmicas breves coa voz e coa percusión extraídas dos contidos do curso para comprobar o grao de memoria e a capacidade de reproducir con fidelidade a mensaxe recibida tanto nos seus aspectos sonoros como na súa realización motriz.
- Recoñecer auditivamente o pulso dunha obra ou fragmento, así coma o acento periódico. dentro dos compases traballados durante o curso. Comprobando así a correcta percepción do acento periódico, base do compás, o recoñecemento do carácter binario, ternario ou cuaternario deste, e o carácter binario ou ternario dentro de cada pulso.
- Mantelo pulso durante períodos breves de silencio para comprobar a súa interiorización, percutíndoo durante a audición de fragmentos musicais ou o canto de cancións memorizadas previamente, nas que se intercalen varios compases de silencio.
- Executar a través da percusión corporal ou instrumental, estruturas rítmicas dunha obra ou fragmento coas dificultades especificadas no apartado dos contidos, e con melodía asociada ou non no que se valorarán as capacidades de: repetición, memoria rítmica e corrección no encadeamento de fórmulas rítmicas con precisión e dentro dun tempo establecido.
- Ler correctamente fragmentos breves melódico-rítmicos nos que se inclúan os contidos de ritmo, lectura, métrica e expresión propios do curso para comprobar o nivel de asimilación destes contidos por parte do alumnado.

- Entoar unha melodía ou canción tonal con acompañamento pianístico ou sen el, para comprobar a capacidade do alumnado para aplicar as súas técnicas de entoación, grao de interiorización dos sons e xusteza de afinación a un fragmento tonal aplicando indicacións expresivas presentes na partitura. De ser con acompañamento, este non reproducirá a melodía.
- Identificar e entoar intervalos simples melódicos maiores, menores e xustos. Este criterio de avaliación permite detectar o dominio do intervalo por parte do alumnado, como elemento indispensable de aplicación a estruturas tonais ou non.
- Aplicar un texto a un ritmo sinxelo ou viceversa asociando correctamente as rítmicas ás palabras e viceversa
- Identificar auditivamente e interpretar cambios sinxelos de compás coa equivalencia de pulso igual a pulso e figura igual a figura dentro dos compases traballados no curso ou de forma auditiva con outro tipo de compases sen especificar o nome do compás.
- Improvisar breves frases rítmicas a partir dunha proposta previa na que se utilizarán os elementos rítmicos e métricos traballados no curso o que permitirá comprobar a asimilación destes conceptos por parte do alumnado, facendo uso libre dos elementos propostos.
- Improvisar melodías tonais breves a partir dunha proposta previa na que se utilizarán os elementos melódicos traballados no curso o que permitirá comprobar a asimilación dos conceptos tonais básicos por parte do alumnado, facendo uso libre dos elementos propostos.
- Ler internamente, nun tempo dado un texto musical sinxelo adaptado ós contidos do curso e reproducilo de memoria.
- Reproducir por escrito fragmentos musicais escoitados rítmicos, melódicos e melódico-rítmicos cos parámetros traballados durante o curso para comprobar o grado de asimilación dos diferentes contidos do curso por parte dos alumnos.
- Identificar auditivamente o modo maior ou menor dunha obra ou canción.
- Amosar a capacidade de aprendizaxe progresiva individual nos estudos e nos métodos de traballo. Este criterio pretende verificar que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo os métodos de traballo e as indicacións do profesorado, desenvolvendo así unha autonomía que lle permita unha certa valoración do rendemento.
- Presentar no prazo establecido os traballos escritos ou exercicios de teoría encomendados polo profesor. Trátase de comprobar así a correcta asimilación dos contidos teórico-prácticos así como a

corrección na presentación e caligrafía dos cadernos dos alumnos.

9.4.3.2 Mínimos esixibles

Debe cumprirse integramente a totalidade do exposto a continuación:

- Ler a primeira vista exercicios de ritmo e lectura con soltura e corrección. Avaliarase:
 - O sostemento do pulso.
 - A correcta marcación dos compases (2/4, 3/4, 4/4, 2/2 e 6/8, 9/8, 12/8, 3/8)
 - A precisión rítmica:
 - Subdivisión binaria: silencio de semicorchea, corchea-tresillo de semicorcheas, seisillo, dobre síncopa
 - Subdivisión ternaria: silencio de semicorchea a contra-tiempo, corchea con punto-tres semicorcheas, corchea-corchea con punto-semicorchea, negra-dúas semicorcheas, cuatrillo,
 - A soltura na lectura de notas:
 - En clave de sol, de sol grave a sol agudo, cos ritmos do punto anterior.
 - En clave de fa, de 1ª liña adicional por debaixo do pentagrama ó do central, con brancas, negras e corcheas en subdivisión binaria, e con 3 corcheas, negra con punto, negra-corchea e corchea-negra en subdivisión ternaria.
- Entoar correctamente as escalas diatónicas e o arpejo de tónica das tonalidades ata tres alteracións.
- Entoar os acordes de tónica, dominante e subdominante enlazados nas tonalidades mencionadas no apartado anterior.
- Entoar a primeira vista exercicios melódicos nas tonalidades mencionadas con acompañamento, con notas correlativas e saltos que comprendan os arpejos de tónica, dominante e subdominante cos seguintes ritmos (brancas, negras e dúas corcheas, silencio de branca e negra, catro semicorcheas, negra con punto-corchea, silencio de corchea en subdivisión binaria, e con 3 corcheas, negra con punto, negra-corchea e corchea-negra en subdivisión ternaria).
- Resolver correctamente cuestións básicas de teoría de xeito oral ou escrito: intervalos con alteracións (número e especie), tipos de escalas maiores e menores, armaduras, cadenzas conclusiva e suspensiva, triada maior, menor, aumentada e diminuida, sétima de dominante, compases simples e compostos, claves.

- Realizar correctamente ditados rítmicos cos ritmos básicos:
 - Subdivisión binaria: negra con punto-corchea, síncope corchea-negra-corchea, silencio de corchea, corchea-dúas semicorcheas, dúas semicorcheas-corchea, tresillo de corcheas, corchea con punto semicorchea, síncope semicorchea-corchea-semicorchea, seisillo.
 - Subdivisión ternaria: negra con punto e o seu silencio, 3 corcheas, negra-corchea, corchea-negra, seis semicorcheas, corchea-catro semicorcheas e viceversa, dúas corcheas-dúas semicorcheas, dúas semicorcheas-dúas corcheas, corchea-dúas semicorcheas-corchea, corchea con punto-semicorchea-corchea, catrillo.
- Realizar correctamente ditados melódicos, identificando o sentido ascendente ou descendente, a repetición de sons, as notas correlativas e os saltos entre notas dos acordes de tónica, dominante e subdominante nas tonalidades ata tres alteracións e alteracións accidentais.
- Realizar correctamente ditados rítmico-melódicos cos mesmos elementos rítmicos especificados para os ditados rítmicos e melódicos nas tonalidades ata dúas alteracións.

9.4.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

O profesor debe:

- Observar no alumnado os coñecementos, habilidades, aptitudes, destrezas e valores.
- Observar a súa soltura na imitación de modelos: lectura, interpretación, entoación, etc.
- Observar o xeito de recibir a instrución directa por parte do profesor.
- Inducir ó alumno a analizar e reflexionar sobre as súas propias actuacións axudándolle a comparalas.
- Demostrar unha aprendizaxe globalizada coa interrelación de todos os elementos sinalados anteriormente.

A avaliación será planificada, polo que deberase levar a cabo:

- no principio (a avaliación diagnóstica) para coñecer o punto de partida dos alumnos nas diferentes facetas que ateen á materia.
- durante o proceso (avaliación formativa) para obter información sobre a evolución do alumno e tamén do proceso educativo, para así poder detectar erros que poidan ser corrixidos.
- final (avaliación sumativa), na que se determina si o alumno acadou os obxectivos propostos e si o proceso foi eficaz. A avaliación

será continua e se seguirá diariamente a evolución do alumnado no caderno do profesor. É tamén importante prever actividades de autoavaliación que desenvolvan no alumnado a capacidade de reflexión e valoración obxectiva do seu traballo e aprendizaxe.

As ferramentas de avaliación que se empregarán son:

- Observación da actitude do alumno ou alumna.
- Análise dos seus traballos de clase, orais e escritos.
- A súa participación e comportamento nas clases.
- As probas específicas que se consideren necesarias.

9.4.3.4 Criterios de cualificación

A materia de linguaxe musical divídese en catro apartados principais de contidos, lectura rítmica, entoación, teoría e audición-ditado.

Polo tanto o primeiro e principal criterio de cualificación será a correcta consecución deses contidos, dende o mínimo exixible que suporá unha puntuación de 5 ate a máxima excelencia en cada un deses catro apartados.

No caso de que o alumno supere os mínimos esixibles, a cualificación da materia de Linguaxe musical será a media ponderada das cualificacións obtidas nos catro apartados nos que se divide a materia, máis a valoración do traballo diario da aula: lectura rítmica (25%), entoación (15%), audición e ditado (15%), teoría (25%) e traballo diario (20%).

9.4.3.5 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

O procedemento para a concesión de ampliación de matrícula será o recollido no PEC.

O alumnado proposto para ampliación de matrícula deberá superar unha proba de Linguaxe musical que consistirá nun ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

A cualificación outorgada corresponderá á suma da parte proporcional da nota obtida en cada un deses apartados 30% lectura rítmica, 20% entoación, 20% audición e ditado e 30% teoría).

9.4.4 Medidas de recuperación

Estas medidas serán de aplicación no caso de que o alumno non acade a cualificación mínima para aprobar por non ter cumpridos os obxectivos mínimos, e tamén no caso de perda de avaliación continua.

9.4.4.1 Procedementos de recuperación ordinarios

- No caso de alumnos coa materia pendente, aínda que estean matriculados nos dous cursos, asistirán obrigatoriamente ó curso infe-

rior. Só no caso de que o profesor vexa posible a recuperación da materia antes da fin de curso, recomendarase a asistencia a ambos cursos, podendo deixar de asistir ó curso inferior no momento que sexa avaliado positivamente deste. Cando o profesor da materia pendente non sexa o mesmo que a do curso actual, farase constar no seguimento mensual da programación a evolución do alumno na materia pendente.

- O alumnado que non acade a cualificación mínima de 5 na primeira ou segunda avaliación será informado ó longo do curso das medidas de recuperación adecuadas segundo o caso como pode ser a asistencia a titorías, clases de reforzo, fichas de exercicios de reforzo, recuperación de traballos atrasados, etc...
- O alumnado que perda o dereito á avaliación continua terá dereito a dúas probas.

9.4.4.2 Proba ordinaria de xuño

Se realizará nos dez días anteriores á avaliación do terceiro trimestre. Poderán acollerse a esta tódolos alumnos que perdan o dereito á avaliación continua por non asistencia a clase durante o curso ou teñan acumuladas un número de faltas igual ou superior ás estipuladas no regulamento interior do centro no terceiro trimestre. Os alumnos ou alumnas que desexen acollerse a este dereito deberán avisar ó profesor ou profesora da materia teórico-práctica por mediación do titor ou titora que teñan adxudicados para o presente curso, durante as datas e segundo o protocolo establecidos polo centro para tal fin. Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora logo de realizada a proba, proba á que poderán asistir outros profesores do departamento en calidade de observadores coordinados pola xefatura do mesmo, que á súa vez actuará en coordinación coa xefatura de estudos. A mencionada proba terá formato de exame e o resultado extraído da súa cualificación será a nota final do curso do alumno ou alumna acollido a este sistema. O alumnado implicado deberá realizar unha proba teórico-práctica en unha ou varias sesións en datas e horas que se indicarán no momento oportuno. Dita proba constará de varias partes correspondentes ás distintas seccións de contidos da programación vixente para o presente curso, tendo en conta os obxectivos e criterios de avaliación reflectidos na mencionada programación (dispoñible na páxina web do centro, na conserxería ou solicitándoa directamente á xefatura de departamento). O alumnado deberá demostrar o seu perfecto coñecemento de todos e cada un dos contidos mínimos (tamén reflectidos na programación) do curso correspondente.

Procedemento da proba

O alumnado implicado realizará un ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

Cualificación do exame de xuño:

A cualificación outorgada corresponderá á suma da parte proporcional da nota obtida en cada un deses apartados (30% lectura rítmica, 20% entoación, 20% audición e ditado e 30% teoría).

9.4.4.3 Probas extraordinarias

O alumnado que na avaliación de xuño non acade a cualificación mínima de 5 por non ter cumprido cos mínimos esixibles terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de xuño.

Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora da materia pendente logo de realizado un exame. Nesta proba os alumnos e alumnas deberán demostrar o coñecemento de tódolos aqueles conceptos que estean especificados no correspondente informe que irá anexo ó boletín de cualificacións de xuño. No devandito anexo estará especificado tamén o procedemento do exame. O alumnado deberá acollerse ós libros de texto vixentes durante o curso. Os criterios de cualificación serán os mesmos que na convocatoria de xuño.

9.4.5 Recursos didácticos

Os recursos desexables en calquera aula de Linguaxe musical son: piano, instrumental Orff, equipo de son con altosfalantes, ordenador con conexión a internet e canón de video, micrófono para gravación de son e/ou cámara de video e pizarra dixital Dado que non tódalas aulas dispoñen do mesmo equipamento o uso dos recursos quedará supeditado á súa dispoñibilidade.

Os libros de texto a empregar serán

- “Teoría del Lenguaje musical y Fichas de Ejercicios 4º”. De la Vega/García. Ediciones Si bemol
- “Ritmo y Lectura 2” Encarnación López de Arenosa ed. Real Musical

En canto a recursos dispoñibles online podemos destacar:

- www.youtube.es
- www.teoria.com
- [Symbaloo-dictados](#)

9.5 Curso: 1º de grao profesional

9.5.1 Obxectivos

- Compartir vivencias musicais en grupo valorando a participación e a colaboración.
- Apreciar a música como linguaxe universal, cunha actitude aberta ás novas tendencias.
- Coñecer a evolución histórica dos elementos da linguaxe musical.
- Adquirir a capacidade de análise dos elementos da linguaxe musical nas obras para facer posible a total comprensión no seu marco histórico.
- Interpretar correctamente tódolos signos gráficos musicais.
- Experimentar creando melodías, ritmos ou cancións, facendo propios e funcionais os coñecementos adquiridos.
- Adquirir a capacidade de expresarse mediante a voz e o propio instrumento aplicando os coñecementos da linguaxe musical. h) Recoñecer mediante a audición e a lectura elementos harmónicos e formais cada vez máis complexos.
- Conseguir a flexibilidade rítmica que permita abordar a música do século XX.
- Utilizar a disociación motriz e auditiva necesaria para executar ou escoitar ritmos e melodías simultáneas.
- Acadar un grao de memoria musical que permita a apreciación global do feito musical.
- Lograr corrección na escritura a unha e varias voces.
- Afianzar e desenvolver hábitos de estudio que propicien unha interpretación consciente.

9.5.2 Contidos

RÍTMICOS.

Ritmo e Métrica:

- Compases simples de unidade negra, corchea, branca ou redonda.
- Compases compostos de unidade negra e corchea con punto.
- Compases de amalgama: $5/4(3/4+2/4)$, $7/4(3/4+4/4)$

- Práctica, identificación e coñecemento de compases orixinados por dous ou mais pulsos desiguais. Ritmos “coxos” ou “aksak”:
- Práctica de cambios de compás con unidades iguais ou diferentes. Aplicación de equivalencias e interpretacións metronómicas indicadas.
- Fórmulas rítmicas: todas as figuras e os seus silencios en todas as combinacións posibles.
- Cambios de acentuación que provoquen: síncope, silencios, notas a contratempo, etc.
- Ritmos sen compasear (Ritmo libre, medido).
- Interpretación de ritmos simultáneos que supoñan divisións distintas da unidade: dous contra tres, tres contra catro.
- Recoñecemento e práctica de grupos de valoración especial:
 1. Todo tipo de grupos regulares e irregulares nun tempo ou fracción de tempo.
 2. Grupos regulares e irregulares en varios tempos: Dobrete en tres, Tercina en dous e catro, Catrillo en tres.
- Improvisación sobre esquemas rítmicos establecidos ou libres.

Lecto-Escritura:

- Lectura e escritura horizontal en clave de sol e fa en 4ª coas dificultades rítmicas, compases e indicacións metronómicas traballadas no curso.
- Lectura de agrupacións verticais nas claves de Sol e Fa en cuarta en un ou en varios pentagramas.
- Coñecemento e práctica de normas de escritura melódica, harmónica, e de abreviaturas.
- Práctica de lectura intervállica de notas sen clave.
- Identificación e escritura de notas no seu correcto rexistro.
- Lectura horizontal en tódalas claves, de fragmentos sinxelos aplicando a lectura intervállica.
- Práctica da lectura a primeira vista.
- Práctica de lectura expresiva: Lectura de elementos expresivos tales como: dinámicas, agónica, articulacións que impliquen cambios de acentuación, dentro dun compás ou de un a outro compás, etc.
- Práctica de técnicas de escritura.

Psicomotricidade:

Realización de exercicios que axuden a potenciar as capacidades psicomotrices dos alumnos na dobre perspectiva corporal e musical

con exercicios onde se combinen varias actividades ó mesmo tempo, tales como: exercicios a dúas voces: unha melódica e outra de percusión con palmas (para realizar por un só alumno), ou a tres voces: unha melódica e dúas de acompañamento rítmico (tanto para un só alumno como para varios coordinados).

Melódico-Harmónicos:

- Práctica da entoación nas tonalidades maiores e menores ata cinco alteracións propias con enriquecemento mediante flexións, e modulacións ós tons homónimos, da dominante e da subdominante, con acompañamento de piano, de percusión ou a capella.
- Práctica vocal de obras modais. Contextualización histórica.
- Práctica de intervállica pura. Intervalos melódicos maiores, menores e xustos, 2ª e 4ª A e 5ª D
- Entoación dos intervalos harmónicos anteriores.
- Entoación tonal a unha, dúas, tres e catro voces.
- Entoación intervállica a unha e dúas voces.
- Entoación de acordes PM, Pm, 7ª de Dominante, 5ª Disminuida, e 5ª aumentada.
- Educación vocal: clasificación de voces, exercicios de relaxación, de respiración e de vocalización, como preparación para a execución de cancións a unha e varias voces do repertorio vocal dos diferentes estilos traballados no curso.

Auditivos:

- Práctica de memorización previa á escritura de frases ou fragmentos progresivamente máis amplos.
- Recoñecemento, memorización e escritura de fragmentos en diferentes alturas e tonalidades: nas tonalidades maiores e menores ata cinco alteracións propias, incluíndo os tipos de escala maior e menor, con enriquecemento mediante modulacións ós tons homónimos, da dominante e da subdominante.
- Intervállica pura: exercicios de audición e de corrección de erros a unha e dúas voces, con referencia tonal ou sen ela de tódolos intervalos simples melódicos maiores, menores e xustos, e de 2ª e 4ª A e 5ª D
- Escritura de ditados rítmicos, melódicos e rítmico-melódicos:
 - a unha voz: tonais, ditado rítmico con fórmulas rítmicas preestablecidas, modais, etc.
 - a dúas voces: 2ª voz: grados tonais e dúas voces contrapuntísticas.
- Identificación auditiva de intervalos melódicos, e harmónicos.

- Identificación auditiva de acordes tríadas en estado fundamental e con inversións.
- Identificación auditiva de notas estrañas diatónicas e cromáticas: notas de paso, floreos.
- Identificación auditiva de funcións tonais: tónica, dominante e subdominante.
- Audicións de obras ou fragmentos nas que se recoñezan elementos traballados.
- Recoñecemento auditivo e análise de formas simples: binaria, ternaria, lied, etc.

Teóricos e analíticos

- Os compases: continuación do seu estudo, compases de amalgama e dispaes, compases normais como dispaes, polimetría, compases con valores agregados e de diminución, ritmos coxos ou "aksak", música sen compasear.
- Intervalos: repaso do xa traballado no grao elemental: Diversas clasificacións dos intervalos (ascendentes-descendentes, melódicos-harmónicos, simples-compostos, etc.). Clasificación numérica, especies, inversións, ampliación e redución. Intervalos harmónicos: consonancias e disonancias.
- Dobres alteracións.
- Construción, cualificación, formación, identificación, cifrado e conversión de acordes: Acordes perfectos maiores e menores, acordes tríadas aumentados e diminuídos, acordes de sétima. Acordes tonais.
- Cadencias: conclusivas: perfecta, imperfecta, plagal, completa, seis-catro cadencial, terceira picarda, e, suspensivas: rota, semicadencia (de dominante e de subdominante), cadencia fríxia (andaluza)
- Enharmonías: notas, intervalos, tonos, escalas e acordes. Enharmonía total e parcial.
- Claves: repaso e relación entre elas.
- Normas de escritura musical: plicas, barrado, silencios, alteracións, puntos, articulacións.
- Notas estrañas: notas de paso, bordaduras (floreos), apoiatura.
- Sistemas musicais antigos.
- Escalas modais modernas.
- Escalas: continuación do seu estudo. Escalas diatónicas, escalas cromáticas, pentatónicas, de tons enteiros.

- Ornamentación: Apoiaturas breves. Apoiatura dobre. Grupetos. Mordente apoiado. Trino corto (semitrino). Acciaccatura. Acorde arpexiado.
- Ritmos característicos: manifestacións folclóricas: aire de zortziko, de muiñeira, petenera.
- A voz humana: tesitura das voces. Índices acústicos.

9.5.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

9.5.3.1 Criterios de avaliación

- Manter o pulso percutindo ou interiorizando durante períodos de silencio intercalados nunca audición ou durante o seguimento dunha partitura. Trátase de avaliar a interiorización do pulso que permita unha execución correcta individual ou en conxunto.
- Recoñecer ou executar vocalmente, xunto coa lectura das notas ou mediante a percusión, fragmentos rítmicos con suxeición ás indicacións metronómicas e ás equivalencias indicadas, nun tempo establecido. Trátase de avaliar a capacidade de encadear as fórmulas rítmicas estudadas, a aplicación correcta de calquera equivalencia nos cambios de compás e a interiorización aproximada das velocidades metronómicas.
- Entoar repentizando e aplicando indicacións expresivas, unha melodía ou canción modal, tonal, ou postonal, sen ou con acompañamento que non inclúa a melodía. O obxecto é comprobar a capacidade do alumno para aplicar as técnicas de entoación e a xusteza de afinación, así como a consciencia das características tonais, modais ou postonais.

- Ler internamente nun tempo breve e sen verificar a entoación, un fragmento e reproducilo de memoria. Trátase de comprobar a capacidade de reproducir e memorizar imaxes sonoras a partires da partitura.
- Identificar auditivamente e entoar os intervalos melódicos (citados nos contidos) en series de dez intervalos atendendo ó número e á especie. Trátase de comproba-lo dominio da interválca para a súa aplicación a estruturas tonais ou atonais.
- Identificar intervalos harmónicos (citados nos contidos) e escribilos no seu rexistro correcto, en series de dez intervalos, ca mesma nota no baixo ou con notas diferentes. Trátase de comproba-la capacidade de percepción simultánea de dous sons en diferentes relacións interválcas e a identificación de diferentes rexistros sonoros.
- Reproducir entoando modelos melódicos, escalísticos ou acordais en diferentes alturas con catro alteracións como máximo na armadura e con alteracións accidentais. Trátase de comprobar a destreza na transposición e a consciencia da utilización das alteracións necesarias.
- Aplicar libremente ritmos percutidos a un fragmento musical de dezaseis compases. Comprobaremos tanto a capacidade de iniciativa na creación improvisada, como o recoñecemento rápido dos aspectos rítmicos do fragmento escoitado.
- Improvisar melodías tonais de oito compases nas tonalidades traballadas, que inclúan alteracións accidentais que impliquen ou non modulacións ós tonos homónimos, da dominante e da subdominante. Preténdese comprobala comprensión dos conceptos tonais básicos e da lóxica estrutural.
- Identificar e reproducir por escrito fragmentos musicais escoitados a unha voz coas características melódicas sinaladas no apartado correspondente. Trátase de avaliala capacidade de relacionalo feito musical coa representación gráfica.
- Reproducir por escrito fragmentos musicais escoitados a dúas voces, con baixos que conteñan preferentemente acordes tonais, e con melodías baseadas nestes acordes nas que se intercalen notas de paso e de floreo e alteracións accidentais que non impliquen modulacións. Trátase de avaliala percepción de aspectos polifónicos.
- Recoñecer i escribir fragmentos musicais interpretados por instrumentos diferentes ó piano. Preténdese comprobar a correcta apreciación de diferentes timbres instrumentais.
- Recoñecer auditivamente aspectos formais, cadenciais, modos de ataque, articulacións, matices, ornamentos, timbres, situando coa maior aproximación posible o estilo e a época das obras ou frag-

mentos escoitados. Trátase de comprobalo grao de sensibilización auditiva dos aspectos sintácticos, expresivos, interpretativos e estilísticos, fomentando a curiosidade e a atención do alumnado ó escoitar música.

- Aplicar baixos harmónicos (vocalmente, instrumentalmente ou por escrito) a unha melodía dada, empregando os acordes de I, IV e V (tamén con sétima). Preténdese busca a asociación melodía-harmonía, imaxinando esta a partires da melodía.
- Improvisar vocal, instrumentalmente ou por escrito sobre un esquema harmónico dado que conteña os acordes citados no apartado anterior, e utilizando notas de paso e de floreo. Trátase de busca a asociación melodía-harmonía, imaxinando unha a partires da outra.
- Entoar fragmentos memorizados de obras do propio repertorio instrumental dos alumnos. Trátase de potencia a memorización e o coñecemento de obras de repertorio.
- Entoar fragmentos a dúas, tres ou catro voces. Trátase de avaliala correcta afinación, fraseo, emisión, empaste, respiración e posición corporal, así como o grao de implicación e responsabilidade co grupo.
- Analizar unha obra do propio repertorio instrumental atendendo a tódolos elementos traballados no curso. Inténtase potencia los hábitos de estudo intelixente e riguroso facéndose consciente das circunstancias técnicas e de estilo de cada obra.
- Presentar os traballos encomendados polo profesor/a nos prazos establecidos cunha correcta presentación e caligrafía.

9.5.3.2 Mínimos esixibles

- Ler a primeira vista exercicios de ritmo e lectura con soltura e corrección nos compases que se indican a continuación. Avaliarase:
 - O sostemento do pulso.
 - A correcta marcación dos compases (5/8, 7/8, 8/8, 5/4, 2/2, 3/2, 4/2)
 - A precisión rítmica, cambios de compás que impliquen cambio de pulso
- Subdivisión binaria: fusa, cinquillo, setillo, tresillo irregular, tresillo en 2, dosillo en 3
- Subdivisión ternaria: silencio de semicorchea, dosillo irregular
- A soltura e velocidade na lectura de notas:
 - Clave de sol cos contidos rítmicos de 4º de grao elemental.

- Fa en 4ª cos contidos rítmicos de 3º de grao elemental
- Entoar correctamente as escalas diatónicas e o arpejo de tónica das tonalidades ata catro alteracións.
- Entoar os acordes de tónica, dominante e subdominante enlazados nas tonalidades mencionadas no apartado anterior.
- Entoar a primeira vista exercicios melódicos nas tonalidades mencionadas con acompañamento e a capella, con notas correlativas e saltos que comprendan os arpejos de tónica, dominante e subdominante, floreos e notas de paso cromáticas, dobres floreos, apoiaturas, dominante da dominante, modulacións ó homónimo e relativo menor.
- Resolver correctamente cuestións básicas de teoría de xeito oral ou escrito: intervalos compostos, escalas modais, tipos de cadencias (auténtica, plagal, rota, semicadencia) , triada maior, menor, aumentada e diminuída, sétima de dominante con inversións e os seus cifrados, alteracións dobres, enharmonías, compases dispares e de amalgama, relación entre as claves.
- Realizar correctamente ditados rítmico-melódicos a unha e dúas voces (o baixo coas fundamentais de tónica, dominante e subdominante).

9.5.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

O profesor debe:

- Observar no alumnado os coñecementos, habilidades, aptitudes, destrezas e valores.
- Observar a súa soltura na imitación de modelos: lectura, interpretación, entoación, etc.
- Observar o xeito de recibir a instrución directa por parte do profesor.
- Inducir ó alumno a analizar e reflexionar sobre as súas propias actuacións axudándolle a comparalas.
- Demostrar unha aprendizaxe globalizada coa interrelación de todos os elementos sinalados anteriormente.

A avaliación será planificada, polo que deberase levar a cabo:

- no principio (a avaliación diagnóstica) para coñecer o punto de partida dos alumnos nas diferentes facetas que ateen á materia.
- durante o proceso (avaliación formativa) para obter información sobre a evolución do alumno e tamén do proceso educativo, para así poder detectar erros que poidan ser corrixidos.

- final (avaliación sumativa), na que se determina si o alumno acadou os obxectivos propostos e si o proceso foi eficaz. A avaliación será continua e se seguirá diariamente a evolución do alumnado no caderno do profesor. É tamén importante prever actividades de autoavaliación que desenvolvan no alumnado a capacidade de reflexión e valoración obxectiva do seu traballo e aprendizaxe.

As ferramentas de avaliación que se empregarán son:

- Observación da actitude do alumno ou alumna.
- Análise dos seus traballos de clase, orais e escritos.
- A súa participación e comportamento nas clases.
- As probas específicas que se consideren necesarias.

9.5.3.4 Criterios de cualificación

A materia de linguaxe musical divídese en catro apartados principais de contidos, lectura rítmica, entoación, teoría e audición-ditado.

Polo tanto o primeiro e principal criterio de cualificación será a correcta consecución deses contidos, dende o mínimo exixible que suporá unha puntuación de 5 ate a máxima excelencia en cada un deses catro apartados.

No caso de que o alumno supere os mínimos esixibles, a cualificación da materia de Linguaxe musical será a media ponderada das cualificacións obtidas nos catro apartados nos que se divide a materia, máis a valoración do traballo diario da aula: lectura rítmica (25%), entoación (15%), audición e ditado (15%), teoría (25%) e traballo diario (20%).

9.5.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

O procedemento para a concesión de ampliación de matrícula será o recollido no PEC.

O alumnado proposto para ampliación de matrícula deberá superar unha proba de Linguaxe musical que consistirá nun ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

A cualificación outorgada corresponderá á suma da parte proporcional da nota obtida en cada un deses apartados (30% lectura rítmica, 20% entoación, 20% audición e ditado e 30% teoría).

9.5.5 Medidas de recuperación

Estas medidas serán de aplicación no caso de que o alumno non acade a cualificación mínima para aprobar por non ter cumpridos os obxectivos mínimos, e tamén no caso de perda de avaliación continua.

9.5.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

- No caso de alumnos coa materia pendente, aínda que estean matriculados nos dous cursos, asistirán obrigatoriamente ó curso inferior. Só no caso de que o profesor vexa posible a recuperación da materia antes da fin de curso, recomendarase a asistencia a ambos cursos, podendo deixar de asistir ó curso inferior no momento que sexa avaliado positivamente deste. Cando o profesor da materia pendente non sexa o mesmo que a do curso actual, farase constar no seguimento mensual da programación a evolución do alumno na materia pendente.
- O alumnado que non acade a cualificación mínima de 5 na primeira ou segunda avaliación será informado ó longo do curso das medidas de recuperación adecuadas segundo o caso como pode ser a asistencia a titorías, clases de reforzo, fichas de exercicios de reforzo, recuperación de traballos atrasados, etc...
- O alumnado que perda o dereito á avaliación continua terá dereito a dúas probas.

9.5.5.2 Proba ordinaria de xuño

Se realizará nos dez días anteriores á avaliación do terceiro trimestre. Poderán acollerse a esta tódolos alumnos que perdan o dereito á avaliación continua por non asistencia a clase durante o curso ou teñan acumuladas un número de faltas igual ou superior ás estipuladas no regulamento interior do centro. Os alumnos ou alumnas que desexen acollerse a este dereito deberán avisar ó profesor ou profesora da materia teórico-práctica por mediación do titor ou titora que teñan adxudicados para o presente curso, durante as datas e segundo o protocolo establecidos polo centro para tal fin. Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora logo de realizada a proba, proba á que poderán asistir outros profesores do departamento en calidade de observadores coordinados pola xefatura do mesmo, que á súa vez actuará en coordinación coa xefatura de estudos. A mencionada proba terá formato de exame e o resultado extraído da súa cualificación será a nota final do curso do alumno ou alumna acollido a este sistema. O alumnado implicado deberá realizar unha proba teórico-práctica en unha ou varias sesións en datas e horas que se indicarán no momento oportuno. Dita proba constará de varias partes correspondentes ás distintas seccións de contidos da programación vixente para o presente curso, tendo en conta os obxectivos e criterios de avaliación reflectidos na mencionada programación (dispoñible na páxina web do centro, na conserxería ou solicitándoa directamente á xefatura de departamento). O alumnado deberá demostrar o seu perfecto coñecemento de todos e cada un dos contidos mínimos (tamén reflectidos na programación) do curso correspondente.

Procedemento da proba

O alumnado implicado realizará un ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e audición-ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

Cualificación do exame de xuño:

A cualificación outorgada corresponderá á suma da parte proporcional da nota obtida en cada un deses apartados (30% lectura rítmica, 20% entoación, 20% audición e ditado e 30% teoría).

9.5.5.3 Probas extraordinarias

O alumnado que na avaliación de xuño non acade a cualificación mínima de 5 por non ter cumprido cos mínimos esixibles terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de xuño.

Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora da materia pendente logo de realizado un exame. Nesta proba os alumnos e alumnas deberán demostrar o coñecemento de tódolos aqueles conceptos que estean especificados no correspondente informe que irá anexo ó boletín de cualificacións de xuño. No devandito anexo estará especificado tamén o procedemento do exame. O alumnado deberá acollerse ós libros de texto vixentes durante o curso. Os criterios de cualificación serán os mesmos que na convocatoria ordinaria de xuño.

9.5.6 Recursos didácticos

Os recursos desexables en calquera aula de Linguaxe musical son: piano, instrumental Orff, equipo de son con altosfalantes, ordenador con conexión a internet e canón de video, micrófono para gravación de son e/ou cámara de video e pizarra dixital Dado que non tódalas aulas dispoñen do mesmo equipamento o uso dos recursos quedará supeditado á súa dispoñibilidade.

Os libros de texto a empregar serán

- “Teoría del Lenguaje musical y Fichas de Ejercicios 1º Grado Profesional”. De la Vega/García. Ediciones Si bemol
- “Ritmo y Lectura 3” Encarnación López de Arenosa ed. Real Musical

9.6 Curso: 2º de grao profesional

9.6.1 Obxectivos

- Entoar melodías tonais en calquera tonalidade, incluíndo os catro tipos de escalas, cos intervalos de 2ª, 3ª, 6ª e 7ª (Maior e Menor), e os de 4ª, 5ª e 8ª Xusta, Aumentada e Diminuída con posibles modulacións ós tons veciños.
- Entoar melodías baseadas nos modos medievais e nos da música popular, así coma nalgúñas escalas exóticas: pentatónicas, exátona, etc.
- Entoar intervalos de 2ª, 3ª, 6ª e 7ª Maiores e Menores e os de 4ª, 5ª e 8ª Xustos, Aumentados e Diminuídos, fora do contexto tonal, e aplicados a obras post-tonais e atonais.
- Entoar melodías tonais transportando a calquera tonalidade.
- Cantar a 2, 3 e 4 voces iguais ou mixtas con expresividade musical, correcta afinación, fraseo, emisión adecuada da voz, respiración e posición corporal axeitadas, experimentando a afectividade da música e compartíndoa co grupo.
- Ler con axilidade fragmentos escritos:
 - En clave de sol coas fórmulas rítmicas e compases traballados.
 - Ler horizontalmente fragmentos sinxelos en tódalas claves.
 - Ler horizontal e verticalmente fragmentos en clave de sol e de fa en 4ª.
 - Ler verticalmente fragmentos a 4 voces nas claves tradicionais.
- Interpretar correctamente os signos gráficos convencionais e coñecer os propios da linguaxe contemporánea.
- Obtela disociación motriz necesaria para entender e realizar as melodías e ritmos simultáneos que se traballan no curso.
- Recoñecer auditivamente i escribir fragmentos musicais similares ós do apartado A) utilizando diferentes instrumentos (os propios dos alumnos-as):
 - A unha voz.
 - A dúas voces con baixos nos que figuren os acordes de calquera grao da escala.
 - Intervalos citados no apartado C).
 - Estructuras harmónicas.

- Coñecer os elementos característicos dos estilos musicais dos séculos XIX e XX para poder situar as obras musicais dentro do seu tempo e interpretalas correctamente.
- Experimentar creando melodías, ritmos, cancións, etc.

9.6.2 Contidos

Rítmicos:

- Repaso de tódolos compases traballados nos cursos anteriores.
- Mixtos de 5/8, 7/8, 8/8, 9/8, 10/8, 11/8 e 12/8 en estruturas regulares e irregulares, tamén con métrica indicada, incluíndo figuras ata a semicorchea e o seu silencio.
- Compases irregulares ou ritmos aksak (acento irregular dentro do compás), coxos (quebrados: valor engadido e de diminución)
- Estruturas rítmicas atípicas en compases convencionais. Grafías non convencionais.
- Todas as combinacións posibles de figuras e silencios (semicorcheas, fusas e semifusas) e estas cos grupos de valoración especial.
- Rítmicas características de diferentes formas populares ou tradicionais.
- Equivalencias:
 - Tres a catro figuras iguais, exemplo: 2/2 a 6/8, 3/16 a $\frac{3}{4}$, 3/8 a 2/2.
 - Alternancia de compases pulso = pulso e figura = figura entre os compases traballados.
 - Combinatoria que supoña pulsacións diferentes en proporción de dobre/metade, exemplo: 4/2 a 2/4, 3/8 a 9/4, 3/8 a 3/16.
 - Polirritmias e Polimetrías: cambios sistemáticos de compás.
- Obstínatos rítmicos. Deseño rítmico indicado por barrado e/ou ligaduras.
- Valoración especial: setillo en dous tempos regular.

Lecto-escritura:

- Lectura rítmica na clave de sol con todos os elementos descritos no apartado de ritmo.
- Lectura interválica horizontal nas sete claves.
- Lectura interválica relativa de notas sen clave.
- Lectura e escritura horizontal e vertical nas claves de sol e fa en cuarta en un e dous pentagramas.

- Lectura vertical a catro voces nas claves tradicionais.
- Iniciación ás grafías contemporáneas.
- Práctica de lectura a primeira vista.

Psicomotricidade:

- Desenvolver actividades, exercicios e fragmentos musicais exclusivamente percusivos para continuar co traballo iniciado nos cursos anteriores.
- Traballar coas propias mans, utilizando diversa percusión corporal, ou instrumentos de pequena percusión, diversas combinacións rítmicas: polirritmias, grupos de valoración especial combinados (tresillo e dosillo, cinquillo e dosillo, setillo e dosillo e cuatrillo e tresillo), ritmos combinando as dúas mans, etc.
- Combinar exercicios de percusión manual con pequenas melodías cantadas ou fragmentos lidos.

Melódico-Harmónicos

TONALIDADE:

- Flexións e modulacións ás cinco tonalidades veciñas.
- Entoación de estruturas tonais enriquecidas por flexións ou modulacións realizadas de xeito consciente.
- Práctica da entoación a primeira vista.

INTERVÁLICA:

- Intervalos melódicos e harmónicos de segunda, terceira, sexta e sétima maiores e menores, de cuarta, quinta e oitava xustas e de cuarta e quinta aumentados e diminuídos, dentro dun contexto melódico.
- Interválica pura cos intervalos citados.

TRANSPORTE:

- De melodías tonais con calquera armadura, incluíndo alteracións accidentais.

ACORDES:

- Tríadas maior, menor, aumentada e diminuída.
- Inversión dos acordes tríadas.
- Funcións tonais:
 - Cuatría de sétima de dominante.
 - As dominantes secundarias.
 - Aplicación de baixos harmónicos a melodías propostas.

TÉCNICA VOCAL:

- Continuación do traballo iniciado no Grao Elemental e no 1ª curso do Grao Profesional de coñecemento da voz, e dos diferentes rexistros: clasificación, exercicios de relaxación, respiración, e vocalización.
- Cantar cancións adecuadas ó nivel a 2, 3 e 4 voces iguais ou mixtas dependendo da idade media do grupo de alumnos.

AUDITIVOS:

- Práctica de identificación de elementos rítmicos, melódicos, modulatorios, cadenciais, formais, etc. en obras ou fragmentos escollidos.
- Práctica da memorización de fragmentos rítmicos, melódicos e melódico-rítmicos.
- Realización escrita e cantada de ditados a unha e dúas voces utilizando diferentes instrumentos.
- Identificación de acordes e estruturas harmónicas.
- Realización escrita de ditados a unha e dúas voces polifónicas utilizando tódolos graos da tonalidade

TEÓRICOS:

- Os compases. ritmo e métrica: Cadro de compases regulares simples e compostos. Compases: mixtos.
- Cadencias: Repaso do curso anterior.
- Transporte ou transposición: escrito, mental (cambio de clave), as diferenzas, clase e número, o transporte mediante o círculo de quintas, instrumentos transpositores.
- A forma musical, sintaxe musical: melodía (motivo, semifrase, frase, período, deseño, tema, progresión). Xéneros musicais: formas vocais e instrumentais.
- Nocións de acústica.
- A harmonía: formación de acordes de 3 e 4 sons. Repaso de conceptos: estado, disposición, natureza. Inversións dos acordes. Cifrados máis usuais. Formación de cadencias. Estrutura do acorde de tríada e de sétima: estado fundamental e inversións. Escritura harmónica a catro voces, posición aberta e pechada dos acordes.
- Normas de escritura: Coñecemento e práctica das normas da escritura melódica e harmónica.
- Repaso das escalas traballadas en cursos anteriores.

9.6.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

9.6.3.1 Criterios de avaliación

- Recoñecer ou executar vocalmente, xunto ca lectura das notas ou mediante a percusión, fragmentos rítmicos, de aproximadamente dezaseis compases con suxeición ás indicacións metronómicas e ás equivalencias indicadas. Trátase de avaliala capacidade de encadear as fórmulas rítmicas estudadas, a aplicación correcta de calquera equivalencia nos cambios de compás e a interiorización aproximada de diversas indicacións metronómicas.
- Entoar repentizando unha melodía ou canción tonal con ou sen acompañamento, de aproximadamente oito compases, que inclúa os intervalos, tipos de escala, alteracións accidentais e as modulacións citadas nos contidos correspondentes ó curso, aplicando indicacións expresivas. O obxecto é avalialo grao de afinación e consciencia das características tonais, modais, etc. do fragmento. O acompañamento non debe reproducila melodía.
- Identificar auditivamente (número i especie) i entoar intervalos melódicos de 2ª, 3ª, 6ª e 7ª maiores e menores; 4ª, 5ª e 8ª xustas; en series de intervalos ou nunha sucesión melódica. Trátase de comprobalo dominio da intervállica para a súa aplicación a estruturas tonais ou atonais.
- Ler internamente nun tempo breve e sen verificala entoación fragmentos melódicos tonais de oito compases. Trátase de comprobala capacidade de reproducir e memorizar imaxes sonoras a partires da partitura.
- Identificar intervalos harmónicos e escribilos no seu rexistro correcto, en series de oito intervalos ca mesma nota no baixo ou con notas diferentes. Trátase de comprobala capacidade de percepción

simultánea de dous sons en diferentes relacións interválicas e a identificación das rexións sonoras.

- Aplicar libremente ritmos percutidos a un fragmento musical de dezaseis compases. Valorarase a capacidade de iniciativa e o recoñecemento rápido dos aspectos rítmicos do fragmento escoitado.
- Reproducir modelos melódicos, de aproximadamente oito compases, en diferentes alturas, con catro alteracións como máximo na armadura e con alteracións accidentais; series de catro acordes ou escalas, nomeando as notas. Trátase de comprobala destreza na transposición e da consciencia na utilización das alteracións necesarias.
- Improvisar vocal ou instrumentalmente melodías tonais de oito compases nas tonalidades traballadas, que inclúan alteracións accidentais que non provoquen modulacións agas ó relativo ou homónimo. Preténdese comprobalo entendemento dos conceptos tonais básicos e maila lóxica tonal e estrutural.
- Reproducir por escrito fragmentos musicais escoitados, de oito compases aproximadamente, e a unha soa voz, cas características melódicas sinaladas no apartado de entoación. Trátase de avaliala capacidade de relacionalo feito musical ca súa representación gráfica.
- Reproducir por escrito fragmentos musicais escoitados a dúas voces, con baixos que conteñan tanto as notas básicas dos acordes tonais como notas de paso e con melodías baseadas nestes acordes nas que se intercalen notas de paso, bordaduras e outras notas de adorno e alteracións accidentais que non impliquen modulacións, agás ós tons homónimos ou relativos. Trátase de avaliala percepción de aspectos polifónicos.
- Recoñecer auditivamente aspectos formais, cadenciais, modos de ataque, articulacións, matices, ornamentos, timbre dos diferentes instrumentos e situar coa maior aproximación posible o estilo e maila época das obras ou fragmentos escoitados. Trátase de comprobalo grao de sensibilización auditiva ós aspectos sintácticos, expresivos, interpretativos i estilísticos, para tamén fomentar a curiosidade e atención do alumnado ó escoitar música.
- Aplicar baixos harmónicos (vocal, instrumental ou por escrito) a unha melodía dada, empregando os acordes de I, IV e V (con sétima) nos que figuren exclusivamente as notas constitutivas destes acordes. Preténdese busca a asociación melodía-harmonía, imaxinando esta a partires da melodía.
- Improvisar vocal, instrumentalmente ou por escrito sobre un esquema harmónico dado que conteña os acordes citados no apartado anterior, e utilizando notas de paso e bordaduras. Trátase de

buscala asociación melodía-harmonía, imaxinando unha a partires da outra.

- Entoar fragmentos memorizados de obras do propio repertorio instrumental da alumna ou alumno, seleccionados por eles mesmos. Trátase de potenciala memorización e o coñecemento de obras de repertorio.
- Analizar unha obra do propio repertorio instrumental da alumna ou alumno atendendo a tódolos elementos posibles traballados no curso. Téntase potencialos hábitos de estudo intelixente e rigoroso facéndose consciente das circunstancias técnicas e de estilo de cada obra.
- Investigar sobre as cuestións teórico-histórico-musicais relacionadas cos coñecementos teóricos e da historia da música traballados durante o curso. Trátase de conseguir que as alumnas e alumnos adquiren independencia para descubrir todos aqueles coñecementos para os que non teñen resposta, aprendendo a buscar, investigar, descubrir e informarse sobre os temas concretos; se trata de fomentar a curiosidade e os hábitos de investigación.
- Presentar os traballos encomendados polo profesor/a nos prazos establecidos cunha correcta presentación e caligrafía.

9.6.3.2 Mínimos esixibles

- Ler a primeira vista exercicios de ritmo e lectura con soltura e corrección nos compases que se indican a continuación. Avaliarase:
 - O sostemento do pulso.
 - A correcta marcación dos compases (5/8, 7/8, 8/8, 5/4, 3/16)
 - A precisión rítmica, cambios de compás que impliquen cambio de pulso, lectura sen compasear.
- Catrillo irregular, cinquillo regular en dous tempos, tresillo en 4, catrillo en 3.
- A soltura e velocidade na lectura de notas:
 - Clave de sol cos contidos rítmicos de 1º de grao profesional.
 - Fa en 4ª cos contidos rítmicos de 4º de grao elemental
 - Outras claves cos contidos rítmicos de 2º de grao elemental.
- Entoar correctamente as escalas diatónicas e o arpexo de tónica das tonalidades ata cinco alteracións.
- Entoar os acordes de tónica, dominante e subdominante enlazados nas tonalidades mencionadas no apartado anterior.
- Entoar a primeira vista exercicios melódicos nas tonalidades mencionadas con acompañamento e a capella, con notas correlativas e

saltos que comprendan os arpexos de tónica, dominante e subdominante, floreos e notas de paso cromáticas, dobres floreos, apoiaturas, dominante da dominante, modulacións á dominante e subdominante.

- Entoar a primeira vista exercicios de intervállica pura con intervalos xustos, maiores e menores.
- Resolver correctamente cuestións básicas de teoría de xeito oral ou escrito: intervalos compostos, escalas (modais, pentáfona, de tons enteiros, cromática), tipos de cadenzas (auténtica, plagal, rota, semicadenza, picarda, frigia), triada maior, menor, aumentada e diminuída, sétima de dominante con inversións e os seus cifrados, alteracións dobres, enharmonías, compases de fracción engadida ou sustraída.
- Realizar correctamente ditados rítmico-melódicos a unha e dúas voces (o baixo con movementos melódicos correlativos e saltos ás fundamentais dos acordes de tónica, dominante e subdominante).

9.6.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

O profesor debe:

- Observar no alumnado os coñecementos, habilidades, aptitudes, destrezas e valores.
- Observar a súa soltura na imitación de modelos: lectura, interpretación, entoación, etc.
- Observar o xeito de recibir a instrución directa por parte do profesor.
- Inducir ó alumno a analizar e reflexionar sobre as súas propias actuacións axudándolle a comparalas.
- Demostrar unha aprendizaxe globalizada coa interrelación de todos os elementos sinalados anteriormente.

A avaliación será planificada, polo que deberase levar a cabo:

- no principio (a avaliación diagnóstica) para coñecer o punto de partida dos alumnos nas diferentes facetas que ateen á materia.
- durante o proceso (avaliación formativa) para obter información sobre a evolución do alumno e tamén do proceso educativo, para así poder detectar erros que poidan ser corrixidos.
- final (avaliación sumativa), na que se determina si o alumno acadou os obxectivos propostos e si o proceso foi eficaz. A avaliación será continua e se seguirá diariamente a evolución do alumnado no caderno do profesor. É tamén importante prever actividades de autoavaliación que desenvolvan no alumnado a capacidade de reflexión e valoración obxectiva do seu traballo e aprendizaxe.

As ferramentas de avaliación que se empregarán son:

- Observación da actitude do alumno ou alumna.
- Análise dos seus traballos de clase, orais e escritos.
- A súa participación e comportamento nas clases.
- As probas específicas que se consideren necesarias.

9.6.3.4 Criterios de cualificación

A materia de linguaxe musical divídese en catro apartados principais de contidos, lectura rítmica, entoación, teoría e audición-ditado.

Polo tanto o primeiro e principal criterio de cualificación será a correcta consecución deses contidos, dende o mínimo exixible que suporá unha puntuación de 5 ate a máxima excelencia en cada un deses catro apartados.

No caso de que o alumno supere os mínimos esixibles, a cualificación da materia de Linguaxe musical será a media ponderada das cualificacións obtidas nos catro apartados nos que se divide a materia, máis a valoración do traballo diario da aula: lectura rítmica (25%), entoación (15%), audición e ditado (15%), teoría (25%) e traballo diario (20%).

9.6.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

O procedemento para a concesión de ampliación de matrícula será o recollido no PEC.

O alumnado proposto para ampliación de matrícula deberá superar unha proba de Linguaxe musical que consistirá nun ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

A cualificación otorgada corresponderá á suma da parte proporcional da nota obtida en cada un deses apartados (30% lectura rítmica, 20% entoación, 20% audición e ditado e 30% teoría).

9.6.5 Medidas de recuperación

Estas medidas serán de aplicación no caso de que o alumno non acade a cualificación mínima para aprobar por non ter cumpridos os obxectivos mínimos, e tamén no caso de perda de avaliación continua.

9.6.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

- No caso de alumnos coa materia pendente, aínda que estean matriculados nos dous cursos, asistirán obrigatoriamente ó curso inferior. Só no caso de que o profesor vexa posible a recuperación da materia antes da fin de curso, recomendarase a asistencia a ambos cursos, podendo deixar de asistir ó curso inferior no momento que sexa avaliado positivamente deste. Cando o profesor da materia

pendente non sexa o mesmo que a do curso actual, farase constar no seguimento mensual da programación a evolución do alumno na materia pendente.

- O alumnado que non acade a cualificación mínima de 5 na primeira ou segunda avaliación será informado ó longo do curso das medidas de recuperación adecuadas segundo o caso como pode ser a asistencia a titorías, clases de reforzo, fichas de exercicios de reforzo, recuperación de traballos atrasados, etc...
- O alumnado que perda o dereito á avaliación continua terá dereito a dúas probas.

9.6.5.2 Proba ordinaria de xuño

Se realizará nos dez días anteriores á avaliación do terceiro trimestre. Poderán acollerse a esta tódolos alumnos que perdan o dereito á avaliación continua por non asistencia a clase durante o curso ou teñan acumuladas un número de faltas igual ou superior ás estipuladas no regulamento interior do centro. Os alumnos ou alumnas que desexen acollerse a este dereito deberán avisar ó profesor ou profesora da materia teórico-práctica por mediación do titor ou titora que teñan adxudicados para o presente curso, durante as datas e segundo o protocolo establecidos polo centro para tal fin.

Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora logo de realizada a proba, proba á que poderán asistir outros profesores do departamento en calidade de observadores coordinados pola xefatura do mesmo, que á súa vez actuará en coordinación coa xefatura de estudos. A mencionada proba terá formato de exame e o resultado extraído da súa cualificación será a nota final do curso do alumno ou alumna acollido a este sistema.

O alumnado implicado deberá realizar unha proba teórico-práctica en unha ou varias sesións en datas e horas que se indicarán no momento oportuno. Dita proba constará de varias partes correspondentes ás distintas seccións de contidos da programación vixente para o presente curso, tendo en conta os obxectivos e criterios de avaliación reflectidos na mencionada programación (dispoñible na páxina web do centro, na conserxería ou solicitándoa directamente á xefatura de departamento). O alumnado deberá demostrar o seu perfecto coñecemento de todos e cada un dos contidos mínimos (tamén reflectidos na programación) do curso correspondente.

Procedemento da proba

O alumnado implicado realizará un ou varios exercicios de cada un dos catro apartados nos que se divide a materia (lectura rítmica, entoación, teoría e ditado) tomando sempre como referencia os libros de texto vixentes.

Cualificación do exame de xuño:

A cualificación outorgada corresponderá á suma da parte proporcional da nota obtida en cada un deses apartados (30% lectura rítmica, 20% entoación, 20% audición e ditado e 30% teoría).

9.6.5.3 Probas extraordinarias

O alumnado que na avaliación de xuño non acade a cualificación mínima de 5 por non ter cumprido cos mínimos esixibles terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de xuño.

Os alumnos serán cualificados polo seu profesor ou profesora da materia pendente logo de realizado un exame. Nesta proba os alumnos e alumnas deberán demostrar o coñecemento de tódolos aqueles conceptos que estean especificados no correspondente informe que irá anexo ó boletín de cualificacións de xuño. No devandito anexo estará especificado tamén o procedemento do exame. O alumnado deberá acollerse ós libros de texto vixentes durante o curso. Os criterios de cualificación serán os mesmos que na convocatoria de xuño.

9.6.6 Recursos didácticos

Os recursos desexables en calquera aula de Linguaxe musical son: piano, instrumental Orff, equipo de son con altosfalantes, ordenador con conexión a internet e canón de video, micrófono para gravación de son e/ou cámara de video e pizarra dixital Dado que non tódalas aulas dispoñen do mesmo equipamento o uso dos recursos quedará supeditado á súa dispoñibilidade.

Os libros de texto a empregar serán

- “Teoría del Lenguaje musical y Fichas de Ejercicios 1º Grado Profesional”. De la Vega/García. Ediciones Si bemol
- “Ritmo y Lectura 3” Encarnación López de Arenosa ed. Real Musical

En canto a recursos dispoñibles online podemos destacar:

- www.youtube.es
- www.teoria.com

10. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

Seguindo as instrucións que se recollen no artigo 2º da orde do 8 de Febreiro de 2008 pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música na Comunidade Autónoma de Galicia, e que indican que “[...] *Ja avaliación terá un carácter formativo e orientador do proceso educativo e proporcionará unha información constante que permita mellorar tanto os procesos coma os resultados da intervención educativa*[...]”, este departamento leva a cabo unha tripla avaliación: do proceso de aprendizaxe (que se desenvolveu no apartado correspondente de cada curso), da programación didáctica e da nosa labor docente.

O seguimento e avaliación das programacións será rexistrado por cada docente e tratado nas reunións periódicas do departamento, quedando constancia na acta daquelas desviacións e modificacións acordadas. Estas ideas e propostas de mellora serán incluídas na memoria final do departamento, xa que servirán de base para a elaboración da programación didáctica do vindeiro curso.

Por outra banda, a misión da Comisión de Coordinación Pedagóxica será a de garantir que as programacións didácticas dos distintos departamentos presenten coherencia secuencial entre todas elas, e indicar, se é o caso, as modificacións pertinentes que deberán ser realizadas polos departamentos.

Dende o Departamento de Tecla para avaliar a nosa programación didáctica teremos en conta os seguintes aspectos:

- **Obxectivos:** Adecuación ás necesidades específicas do alumnado e do Proxecto Educativo do Centro
- **Contidos:** Validez na súa elección con respecto aos obxectivos plantexados e adecuación ao nivel do alumnado
- **Actividades:** Atención á diversidade das capacidades e adecuación aos intereses do alumnado e aos seus ritmos de aprendizaxe
- **Criterios metodolóxicos:** A adecuación e coherencia dos mesmos
- **Os medios e recursos:** Avaliación dos criterios para a elección dos medios e recursos didácticos e a súa adecuación aos obxectivos propostos.
- **A avaliación:** Comprobarase a idoneidade e a adecuación entre criterios de avaliación, técnicas e procedementos, así como entre os criterios de avaliación, contidos e obxectivos
- **O alumnado:** A relación co alumnado, ademais do clima de convivencia e traballo.

11. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento

Do mesmo xeito que se indica no punto anterior, a avaliación do labor docente supón un dos tres elementos a avaliar dentro do noso sistema educativo xunto co proceso de aprendizaxe e a programación didáctica.

Será misión do profesorado realizar a análise dos datos que obteña trala avaliación do alumnado e da programación didáctica para realizar as diferentes adaptacións ou adecuacións das estratexias metodolóxicas co fin de mellorar os resultados acadados.

Para levar a cabo este proceso contarase tamén coa análise das enquisas de satisfacción do alumnado como vía alternativa ás clases para obter datos directos relativos á súa función.

Nas reunións do departamento trátaranse todos estes puntos ademais dos que o profesorado considere relevantes, sen descoidar aspectos como os recursos materiais e persoais dos que dispón o propio departamento para ofrecer unha ensinanza de calidade, trasladando á Comisión de Coordinación Pedagóxica todo aquilo que se estime oportuno.

12. ANEXOS

12.1 Probas de acceso 1º de grao elemental

Os aspectos de carácter xeral da realización da proba de acceso ó grao elemental (calendario, inscrición, idade, etc.) estarán elaborados de acordo ao regulado no Decreto 198/2007, e na Orde do 14/4/05. Precisamente, en desenvolvemento do establecido na citada orde compren desenvolver os aspectos específicos do procedemento de ingreso ao primeiro curso do Grao Elemental do Conservatorio Profesional de Música Manuel Quiroga en virtude dos proxectos curriculares, da normativa curricular e tamén da experiencia docente e das características do alumnado do centro. Con todo isto se pretende acadar unha maior obxectividade na avaliación do resultado das probas, valorando a aptitude e potencialidade do alumnado para os estudos musicais e os criterios da idade idónea para o acceso a este ensino.

As probas de acceso se realizarán ao longo dunha xornada e nunha proba única que avaliará tres apartados:

- a. Aptitude Rítmica.
- b. Aptitude Auditiva- Melódica
- c. Aptitude Psicomotriz

Contidos da Proba

1º exercicio (2 puntos):

Este exercicio ten como obxectivo avaliar as aptitudes rítmicas do/a aspirante.

O exercicio consiste na escoita de 2 ritmos que o profesorado realizará dúas veces coas palmas e que despois o aspirante deberá repetir.

2º exercicio (2 puntos):

Este exercicio ten como obxectivo avaliar as aptitudes rítmicas e psicomotrices do/a aspirante.

O exercicio consiste na escoita de 2 ritmos que o profesorado realizará dúas veces con percusión corporal e que despois o aspirante deberá repetir.

3º exercicio (1 puntos):

Este exercicio ten como obxectivo avaliar as aptitudes auditivo-rítmico-melódicas do/a aspirante.

O exercicio consiste na escoita de 2 pares de secuencias rítmicas e de 2 pares de secuencias melódicas que o profesor reproducirá unha soa vez e nas que o aspirante deberá distinguir se son iguais ou diferentes.

4º exercicio (2 puntos):

Este exercicio ten como obxectivo avaliar as aptitudes melódicas do/a aspirante.

O exercicio consiste na escoita de 2 pequenos fragmentos melódicos que o profesorado entoará dúas veces coa sílaba "NA" e que despois o aspirante deberá repetir.

5º exercicio (1 punto):

Este exercicio ten como obxectivo avaliar as aptitudes auditivo-melódicas do/a aspirante.

O exercicio consiste na escoita de 4 intervalos que o profesor tocará no piano unha soa vez e que o aspirante deberá distinguir a dirección dos mesmos (sube, baixa ou igual).

6º exercicio (1 punto):

Este exercicio ten como obxectivo avaliar a capacidade do alumnado para percibir e exteriorizar o ritmo e o pulso.

O exercicio consiste na escoita de 2 melodías interpretadas ao piano polo profesor na que o alumnado terá que acompañar con movemento (camiñando, con palmas, etc.).

7º exercicio (1 punto):

Este exercicio ten por obxectivo comprobar a capacidade do aspirante para aplicar as súas técnicas de entoación e precisión na afinación ao interpretar unha canción libremente escollida polo aspirante. No caso de que a canción escollida non permita a súa valoración se lle pedirá que cante unha canción popular, infantil ou tradicional que o aspirante coñeza.

Criterios de avaliación

1. Imitar ritmos con palmas ou con percusión corporal. Este criterio pretende comprobar o grao de memoria e a capacidade de reproducir con fidelidade a mensaxe recibida na súa realización motriz.
2. Diferenciar entre dous fragmentos rítmicos e melódicos, se son iguais ou diferentes. Este criterio pretende comprobar o grao de memoria e a capacidade do neno/a para discriminar auditivamente as posibles diferenzas entre dous fragmentos rítmico- melódicos escoitados.
3. Imitar breves estruturas melódicas coa voz. Este criterio pretende comprobar o grao de memoria e capacidade de reproducir con

fidelidade a mensaxe recibida no seu aspecto sonoro.

4. Diferenciar entre dous intervalos se suben, baixan ou son iguais. Este criterio pretende comprobar o grao de memoria e a capacidade do neno/a para discriminar auditivamente as posibles diferenzas entre dous fragmentos melódicos escoitados.
5. Acompañar con movemento dúas melodías sinxelas. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para percibir e exteriorizar o ritmo e o pulso dunha melodía básica.
6. Entoar unha melodía ou canción escollida polo neno/a. Este criterio ten por obxecto comprobar a capacidade do neno/a para aplicar as súas técnicas de entoación e xusteza de afinación a unha canción.

12.2 Probas de acceso 2º de grao elemental.

A proba estará composta polos seguintes apartados:

1. Lectura rítmica. Exercicios en clave de sol e fa en 4º, que incluírán as dificultades propias do 1º curso de Grao Elemental.
2. Entoación. Exercicio que incluírá as dificultades propias do 1º curso de Grao Elemental. Dito exercicio realizarase sen acompañamento pianístico. Ao alumno se lle dará o acorde de tónica e a escala antes da súa realización.
3. Ditado. En Do M, que incluírá as dificultades rítmico-melódicas propias do 1º curso de Grao Elemental.
4. Teoría. Realización de exercicios de teoría

Criterios de avaliación

1. Ler fragmentos rítmicos na clave de sol e fa en 4ª, nun tempo establecido, mantendo o pulso, executando as fórmulas rítmicas con corrección, e nomeando correctamente as notas.
2. Entoar afinadamente unha melodía, nomeando as notas e mantendo correctamente o pulso.
3. Recoñecer a través da audición dun fragmento rítmico- melódico, os movementos melódicos e as fórmulas rítmicas, e reproducilo graficamente con

corrección.

4. Escribir e analizar con corrección os termos e signos relativos á expresión e á execución musical.

Criterios de cualificación

Cada un dos catro apartados puntuarase de 0 a 10 puntos, debendo o alumno superar, en cada un deles, os coñecementos mínimos requiridos polo tribunal. A nota final obterase mediante a seguinte media ponderada: 35% lectura rítmica, 15% entoación, 15% ditado e 35% teoría

Para superar a proba, o alumno/a deberá obter unha cualificación igual ou superior a 5.

12.3 Probas de acceso 3º de grao elemental.

A proba estará composta polos seguintes apartados:

1. Lectura rítmica. Exercicio nas claves de sol e fa en 4ª, que incluírá as dificultades propias do 2º curso de Grao Elemental.
2. Entoación. Exercicio que incluírá as dificultades propias do 2º curso de Grao Elemental. Dito exercicio realizarase sen acompañamento pianístico. Ao alumno se lle tocará o acorde de tónica e a escala antes da súa realización.
3. Ditado. En Do M ou la m, que incluírá as dificultades rítmico-melódicas propias do 2º curso de Grao Elemental.
4. Teoría. Realización de exercicios de teoría.

Criterios de avaliación

1. Ler fragmentos rítmicos nas clave de sol e de fa en 4ª, nun tempo establecido, mantendo o pulso, executando as fórmulas rítmicas con corrección, e nomeando correctamente as notas.
2. Entoar afinadamente unha melodía, nomeando as notas e mantendo correctamente o pulso.
3. Recoñecer a través da audición dun fragmento rítmico- melódico, os movementos melódicos e as fórmulas rítmicas, e reproducilo graficamente con corrección.
4. Escribir e analizar con corrección os elementos rítmicos, melódicos, expresivos e formais solicitados.

Criterios de cualificación

Cada un dos catro apartados puntuarase de 0 a 10 puntos, debendo o alumno superar, en cada un deles, os coñecementos mínimos requiridos polo tribunal. A nota final obterase mediante a seguinte media ponderada: 35% lectura rítmica, 15% entoación, 15% ditado e 35% teoría

Para superar a proba, o alumno/a deberá obter unha cualificación igual ou

superior a 5.

12.4 Probas de acceso 4º de grao elemental.

A proba estará composta polos seguintes apartados:

1. Lectura rítmica. Exercicio nas claves de sol e fa en 4ª, que incluírá as dificultades propias do 3º curso de Grao Elemental.
2. Entoación. Exercicio en tonalidades maiores e menores ata dúas alteracións, que incluírá as dificultades propias do 3º curso de Grao Elemental. Dito exercicio realizarase sen acompañamento pianístico. Ao alumno se lle tocará o acorde de tónica e a escala antes da súa realización.
3. Ditado. Con armadura de ata dúas alteracións, que incluírá as dificultades rítmico- melódicas propias do 3º curso de Grao Elemental.
4. Teoría. Realización de exercicios de teoría.

Criterios de avaliación

1. Ler fragmentos rítmicos nas clave de sol e de fa en 4ª, nun tempo establecido, mantendo o pulso, executando as fórmulas rítmicas con corrección, e nomeando correctamente as notas.
2. Entoar afinadamente unha melodía, nomeando as notas e mantendo correctamente o pulso.
3. Recoñecer a través da audición dun fragmento rítmico- melódico, os movementos melódicos e as fórmulas rítmicas, e reproducilo graficamente con corrección.
4. Escribir e analizar con corrección os elementos rítmicos, melódicos, expresivos e formais solicitados.

Criterios de cualificación

Cada un dos catro apartados puntuarase de 0 a 10 puntos, debendo o alumno superar, en cada un deles, os coñecementos mínimos requiridos polo tribunal. A nota final obterase mediante a seguinte media ponderada: 35% lectura rítmica, 15% entoación, 15% ditado e 35% teoría

Para superar a proba, o alumno/a deberá obter unha cualificación igual ou superior a 5.

12.5 Probas de acceso 1º de grao profesional.

A proba estará composta polos seguintes apartados:

1. Lectura rítmica. 2 exercicios dun máximo de 16 compases cada un, nas claves de Sol e de FA en 4ª, que incluírá as dificultades propias do 4º curso de G.E.
2. Entoación. 2 exercicios de 8 compases en Clave de Sol, en tonalidades

maiores ou menores ata 4 alteracións. Realizarase sen acompañamento pianístico. O alumno deberá entoar a escala e o arpexio de tónica de cada exercicio, antes da súa realización apoiado polo piano.

3. Ditado. Consistirá nunha frase de 16 compases, que incluírá as dificultades propias do 4º curso de grao elemental en tonalidades maiores ou menores ata 4 alteracións. O alumno terá que situarse tonalmente tomando como referencia o LA 440, e tras escoitar a escala, o arpexio e o esquema harmónico I IV V I da tonalidade.
4. Análise. Sobre unha partitura para voz e piano, o alumno deberá recoñecer nela os aspectos rítmicos, melódicos, harmónicos e formais propios do 4º curso de grao elemental (tonalidade, forma, tipos rítmicos, intervalos, notas estrañas, tipos de escalas, análise de graos).

Criterios de avaliación

1. Ler fragmentos rítmicos nas clave de sol e de fa en 4ª, nun tempo establecido, mantendo o pulso fronte ao cambios de compás aplicando a equivalencia establecida, executando as fórmulas rítmicas con corrección, e nomeando correctamente as notas.
2. Entoar afinadamente as melodías propostas, nomeando as notas e mantendo correctamente o pulso. Entoar con correcta afinación as escalas e arpexios de tónica.
3. Recoñecer a través da audición dun fragmento rítmico- melódico, o compás, a tonalidade, os movementos melódicos e as fórmulas rítmicas, e reproducilo graficamente con corrección.
4. Analizar con corrección sobre unha partitura os elementos rítmicos, melódicos, expresivos, harmónicos e formais solicitados.

Criterios de cualificación

Cada un dos catro apartados puntuarase de 0 a 10 puntos, debendo o alumno superar, en cada un deles, os coñecementos mínimos requiridos polo tribunal. A nota final obterase mediante a seguinte media ponderada: 35% lectura rítmica, 15% entoación, 15% ditado e 35% teoría

Para superar a proba, o alumno/a deberá obter unha cualificación igual ou superior a 5.

12.6 Probas de acceso 2º de grao profesional.

A proba estará composta polos seguintes apartados:

1. Lectura rítmica. Exercicio entre 16 e 20 compases nas claves de Sol e de FA en 4ª, que incluírá as dificultades propias do 1º curso de G.P.
2. Entoación. Exercicio entre 12 e 16 compases en Clave de Sol, en tonalidades maiores ou menores ata 5 alteracións. Dito exercicio realizarase sen

acompañamento pianístico. Ao alumno tocaráselle o acorde de tónica e a escala antes da súa realización.

3. Ditado. Consistirá nunha frase 8 compases a dúas voces, que incluírá as dificultades propias do 1º curso de grao profesional. O alumno terá que situarse tonalmente tomando como referencia o LA 440, e tras escoitar o esquema harmónico I IV V I da tonalidade.
4. Teoría e Análise. Realización de exercicios teórico-analíticos sobre os contidos rítmicos, melódicos, expresivos, harmónicos, formais e conceptuais propios do 2º curso de grao profesional (intervalos, notas estrañas, tipos de escalas, graos, cadencias...)

Criterios de avaliación

1. Ler fragmentos rítmicos nas clave de sol e de fa en 4ª, nun tempo establecido, mantendo o pulso fronte ao cambios de compás aplicando a equivalencia establecida, executando as fórmulas rítmicas con corrección, e nomeando correctamente as notas.
2. Entoar afinadamente unha melodía, nomeando as notas e mantendo correctamente o pulso.
3. Recoñecer a través da audición dun fragmento rítmico- melódico, o compás, a tonalidade, os movementos melódicos e as fórmulas rítmicas, e reproducilo gráficamente con corrección.
4. Analizar con corrección sobre unha partitura os elementos rítmicos, melódicos, expresivos, harmónicos e formais solicitados.

Criterios de cualificación

Cada un dos catro apartados puntuarase de 0 a 10 puntos, debendo o alumno superar, en cada un deles, os coñecementos mínimos requiridos polo tribunal. A nota final obterase mediante a seguinte media ponderada: 35% lectura rítmica, 15% entoación, 15% ditado e 35% teoría

Para superar a proba, o alumno/a deberá obter unha cualificación igual ou superior a 5.

12.7 Probas de acceso 3º, 4º, 5º e 6º de grao profesional.

A proba estará composta polos seguintes apartados:

1. Lectura rítmica. Exercicio entre 16 e 20 compases nas claves de Sol e de FA en 4ª, que incluírá as dificultades propias do 2º curso de G.P.
2. Entoación. Exercicio entre 12 e 16 compases en Clave de Sol, en calquera tonalidade maior ou menor. Dito exercicio realizarase sen acompañamento pianístico. Ao alumno tocaráselle o acorde de tónica e a escala antes da súa realización.

3. Ditado. Consistirá nunha frase 8 compases a dúas voces, que incluíra as dificultades propias do 2º curso de grao profesional. O alumno terá que situarse tonalmente tomando como referencia o LA 440, e tras escoitar o esquema harmónico I IV V I da tonalidade.
4. Teoría e Análise. Realización de exercicios teórico-analíticos sobre os contidos rítmicos, melódicos, expresivos, harmónicos, formais e conceptuais propios do 2º curso de grao profesional (intervalos, notas estrañas, tipos de escalas, graos, cadencias...)

Criterios de avaliación

1. Ler fragmentos rítmicos nas clave de sol e de fa en 4ª, nun tempo establecido, mantendo o pulso fronte ao cambios de compás aplicando a equivalencia establecida, executando as fórmulas rítmicas con corrección, e nomeando correctamente as notas.
2. Entoar afinadamente unha melodía, nomeando as notas e mantendo correctamente o pulso.
3. Recoñecer a través da audición dun fragmento rítmico- melódico, o compás, a tonalidade, os movementos melódicos e as fórmulas rítmicas, e reproducilo gráficamente con corrección.
4. Analizar con corrección sobre unha partitura os elementos rítmicos, melódicos, expresivos, harmónicos e formais solicitados.

Criterios de cualificación

Cada un dos catro apartados puntuarase de 0 a 10 puntos, debendo o alumno superar, en cada un deles, os coñecementos mínimos requiridos polo tribunal. A nota final obterase mediante a seguinte media ponderada: 35% lectura rítmica, 15% entoación, 15% ditado e 35% teoría

Para superar a proba, o alumno/a deberá obter unha cualificación igual ou superior a 5.